

קנין הלכה

3

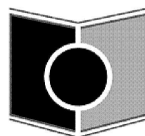
מראי מקומות

מס' 27

חודש סיון תשפ"ב

יו"ד הלכות מליחה

סימן עג

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

קנין הלכה

לתשומת לבכם: במראי מקומות אלו הושקע עמל רב. אין להעתיק, לצלם וכד' ללא קבלת אישור בכתב מ"דרשו"

קנין הלכה

2

ציונים לדברי הפמ"ג
שנכללים בחומר הנלמד בחודש סיון תשפ"ב
יו"ד סימן עג

סימן עג

סעיף א

מ"ז ס"ק א, מד"ה ודע דכבר עד סוף הס"ק. ס"ק ב, ד.
ש"ד ס"ק א, ג, ד, ה, ה.

סעיף ב

ש"ד ס"ק י, ד"ה כתב עד סוף הס"ק.

סעיף ג

מ"ז ס"ק ב.
ש"ד ס"ק יא.

סעיף ד

ש"ד ס"ק יב, יד.

סעיף ה

ש"ד יח.

סעיף ו

מ"ז ס"ק ח, ב.
ש"ד ס"ק כא, כד, כה.

קנין הלכה

סימן עג

הקדמה

בעיקר דין צליית כבד ובשר דגו האחרונים בכמה נושאים:

א] מקום צליית הכבד

הפת"ש [ס"ק א] דן אם אפשר לצלות כבד ובשר ע"ג קרקע התנור או דבעינן שיהא לדם מקום לזוב, והביא מתשובות הר הכרמל שכתב דאפשר ע"ג קרקע התנור, דאף שמצטבר שם הרבה דם מ"מ האש שואבת את הדם הזה ומכלהו ומייבשו ואינה מניחתו להבלע בקרקע התנור. והפת"ש עצמו כתב לחלוק דדוקא לגבי טיפה אחת שייך לומר שהוא מכלהו ולא לגבי ריבוי דם, והביא דכן כתב הצ"ח [פסחים דף עד], דכיון שאין לדם מקום לזוב ממילא חוזר הוא ונבלע בכבד. והיד אפרים [סי' עו] כתב דמותר לצלות ע"ג קרקע התנור ואין זה דומה למולח בכלי שאינו מנוקב. וכן נקט היד יהודה [סי' עו בפ' הארוך ס"ק יא ובפ' הקצר ס"ק כז] דמותר לצלות בשר ע"ג חרס התנור או ע"ג הכירה ולא בעינן נקבים בכירה, ואפי' כשפני קרקע התנור והכירה שוים ולא משופעים מ"מ חום התנור טבעו לשאוב האש ואינו מניח לו להבלע, ואם נבלע ככולעו כך פולטו. והוסיף דכל זה כשיש גחלים בכירה ובתנור, אך כשאין גחלים בעינן שיהא הקרקע משופע.

צלייה בתוך כלי שאינו מנוקב

האחרונים אסרו לצלות כבד ובשר בכלי שאינו מנוקב, כ"כ בנימוקי הגרי"ב [סי' סז] ובחזו"ט דעת [סי' עו ס"ק א] וכתב דהוי כנתבשל בצירו, וביד אפרים [סי' עו].

צליית כבד כשהוא עמוף בנייר

הט"ז [סי' סה ס"ק ב] כתב דמותר לצלות כבד כשהוא עמוף בנייר, ודימה זאת להא דהתיר המור שם לצלות מוח בקרומו. וכ"כ הכרתי ופילתי [סי' עג ס"ק ג] והחק יעקב [או"ח סי' תסא ס"ק ז], וכן הביא הדרוכי תשובה בשם הבית לחם יהודה ובשם הלחם הפנים.

אמנם בשו"ת תשובה מאהבה [סי' פד] הביא תשובת רבו בעל הנודע ביהודה שאסר בזה, וכן הפמ"ג [מ"ז סי' סה ס"ק ב] דן דאפשר שדין הנייר ככלי שאינו מנוקב, וגם הכינת אדם [או"ח ס"ק כו] אסר בזה אף בדעיבד, וכ"כ בהגהת יד אפרים בשם אבן העזר. ועיין בדרכי תשובה [ס"ק ג] שהביא מהשדי חמד [אסיפת דינים מערכת ד סי' ט] שכתב דמצוה לפרסם שאין לעשות כן.

ב] צלייה בתנור גרוף

האחרונים נחלקו אם צליית כבד ובשר צריכה להיעשות גם בתנור שהסיקו אותו וגרפו את הגחלים אך עדיין חומו רב [ואפשר לאפות בו פת].

- א. הפתחי תשובה [סוס"ק א] הביא מדברי הצ"ח [פסחים דף עד]. שנטה להתיר, אך סיים בצ"ע בזה.
- ב. ובשם שו"ת הר הכרמל הביא הפת"ש דמותר, ובהגהת יד אפרים [סי' עו] האריך להתיר וכתב דכך משמע בגמ' [פסחים דף עה], עיי"ש שדנו האם אפשר לצלות את הפסח בתנור גרוף, והביאו גזה"כ דילפינן מדכתיב צלי אש ב' פעמים דקפדינן דוקא שתהא אש בתנור, ומשמע שלולי הגזה"כ הרי זו צלייה מעליא להוציא הבשר מידי דמו.

קנין הלכה

וע"ע בדרכי תשובה [ס"ק ג] שהביא שבשו"ת דבר משה היקל בזה וכן כתב בכנה"ג. [אמנם ציין שבעל הכנה"ג עצמו בשו"ת בעי חיי צווח על מנהג זה שצולין בתנור גרוף, וצ"ע]. והיד יהודה [סי' עו בפ' הארוך ס"ק יא] הביא מדברי הבה"ג והאו"ז שאפשר לצלות גם בתנור גרוף ובכל תולדת אש.

איסור דם הכבד

בגמ' [דף קיא.] אמרו לחד לישנא שאין לצלות לכתחילה כבד ע"ג בשר דלא ככחל שמותר לצלות, משום שדם דאורייתא וחלב כחל [שהוא חלב שחוטת] אין איסורו לענין דין בשר בחלב אלא מדרבנן. ומכאן למדו תוס' [שם ד"ה דם] שדם הכבד אסור מן התורה [והיינו כשנפלט כל זמן שלא נתבשל], דהא דם שבישלו דרבנן. ומאידיך גיסא, עיין בתוס' [דף קי: ד"ה כבדא] שכתבו בתוך דבריהם להוכיח שדם הכבד אינו אסור מהתורה, שבגמ' כריתות [דף כא:]: כתבו שדם הטחול והלב והכליות אסורים באיסור לאו [ולא כרת], ולא הביאו שם דם הכבד. ולפי פירוש זה בתוס' הספק של אב"י בגמ' [דף קי:]: היה אם דם הכבד שפירש אסור מדרבנן או אינו אסור כלל, וכיון שלא איפשיטא הבעיא נקטינן להחמיר בזה.

והך טעם שלא יהא בדם הכבד איסור תורה, כתב רש"י [דף קיא: ד"ה ומשום] שהוא משום שהכבד כולו דם, ואעפ"כ התירנו תורה, וא"כ י"ל שגם הדם היוצא ממנו אינו אסור עכ"פ מן התורה. [והא דהכבד עצמו שרי אף שכל עיקרו דם כתב הלבוש שהוא משום שנאמר על הארץ תשפכנו כמים, דדם שאינו נשפך כמים אינו קרוי דם, ודם הכבד קרוי הוא, וכתב הפמ"ג דלפי"ז דם היוצא ממנו אסור מהתורה]. והפ"ח [ס"ק יז] נקט שדם כבד דאורייתא ע"פ דברי תוס' [דף קיא. הנ"ל] והרשב"א והר"ן [שם], אמנם האיסור והיתר [כלל ח דין י] והתורת הטאת [כלל כד דין י] והש"ך [להלן ס"ק יט] והרש"ל [תשובה סי' פד] כתבו שהוא אסור מדרבנן, והובאו דבריהם בפמ"ג [ש"ד ס"ק יד].

ונקט הפמ"ג [שם] דהוי ספק אם איסורו דאורייתא או דרבנן, וכתב דנפק"מ בשיש ספק אם נכבש הכבד במים או בשאר משקין שיעור מעת לעת, דהוי ס"ס בדאורייתא [ספק אולי לא שהה שיעור כבישה ולא נפלט דם אל המים, ואת"ל נפלט דם אולי אינו אסור מהתורה] וספק אחד בדרבנן, ספק אם נכבש ושרי.

ולענין דם שבסמפונות הביא הפמ"ג [שם] שכתשובות שער אפרים [סי' פח] כתב דאסור מהתורה, וכתב שכן משמע מהרא"ש [בסוגיא דף קיא.]. וכן כתב ביד יהודה [פירוש הקצר ס"ק יד], ולכן בציוור הנ"ל של כבד שיש בו ספק אם נכבש ה"ז ספק דאורייתא משום דם שבסמפונות, ואין להתיר אלא כשיש במים שישים נגד דם זה. אמנם בספר איסור והיתר [כלל מז דין י] ובכנה"ג [הגב"י ס"ק טו] משמע שגם דם שבסמפונות אינו אסור אלא מדרבנן.

סעיף א

חולין [דף קי:]: אמר ליה אב"י לרב ספרא וכו' עד דף קיא. קרעו שתי וערב וחיתוכא לתחת.

הראשונים נחלקו אם מליחה מועילה לכבד כשם שהיא מועילה לשאר בשר, או לא. טעם האוסרים משום שיש בכבד ריבוי דם ולכן אין די במליחה להוציא את דמו:

א. שיטת רש"י שאין מליחה מועילה לכבד, ואין לו תקנה להוציאו מידי דמו אלא בצלייה. וכן שיטת הר"ף והרמב"ם [פ"ו מאכלות אסורות ה"ז-ה"ח] והר"ן דמליחה לא מהניא לכבד כלל.

קנין הלכה

ב. שיטת ר"ת [תוס' דף קי: ד"ה כבדא] דמליחה מועילה לכבד כמו לבשר, ואחרי המליחה מותר לבשל את הכבד בקדירה. ולענין דיעבד נקטו הרמב"ן [דף קי:] והרשב"א [תוה"א בית ג שער ג דף עח:] והטור כשיטת ר"ת. והוסף ר"ת דמ"מ אין להתירו במליחה גרידא אם לא שיקרענו תחילה שתי וערב ויתן חיתוכו מלמטה, כדי שכל הדם יזוב ממנה.

להלכה: השו"ע לא הביא כלל את דעת ר"ת, אף לא לענין דיעבד, 1 וגם הרמ"א אסר בדיעבד. 2
והש"ך [ס"ק ט] הביא את דברי התורת חמאת בשם הגש"ד דמ"מ אם מעה המורה והורה כר"ת לא מהדרין עוברא.

קריעת הכבד שתי וערב

בגמ' [דף קיא.]. איתא שהכבד טעון קריעת שתי וערב והנחת החיתוך מלמטה. ונחלקו הראשונים באיזה אופן איירי:
א. רש"י [ד"ה והתוכא] כתב שהחיתוך נועד לצורך צליית הכבד, ומשמע שאף כאשר אין בדעתו לבשל את הכבד אחר הצלייה מ"מ בעי חיתוך. וזו גם שיטת הבה"ג המובאת בתוס' [שם ד"ה והיתוכיה].
ב. תוס' [הנ"ל] נקטו שרק כאשר בא לבשל את הכבד אחר הצלייה בעי הכבד חיתוך קודם הצלייה, אך אם בא לאוכלו צלי א"צ לחתכו, והטעם משום שאף אם מקצת מן הדם לא ייפלט בצלייה מ"מ הו"ל דם האיברים שלא פירש.
ג. ר"ת נקט שהחיתוך נועד כדי שיוכל למלוח את הכבד ואח"כ לבשלו. [כך כתב הטור בדעת ר"ת].
ד. הרמב"ם [לפי ביאור הב"י בדבריו] כתב שהקריעה של הכבד נועדה לצורך הכשרתו ע"י חליטה, ולמאי דלא נהגינן בחליטה א"צ קריעה אלא צולה את הכבד כשהוא שלם.

להלכה: השו"ע [כאן] הביא את דעת התוס' שאם רצונו לבשל את הכבד אחר צלייתו צריך לחתכו קודם הצלייה, והוסף ע"ז הרמ"א דאם לא חתכו לפני הצלייה נוטל הסמפונות לאחר הצלייה.
ובסעיף ג הביא השו"ע את דברי הבה"ג, שגם לצלי גרידא בעי חיתוך [וכתב שם הטעם לחיתוך הוא משום דם שבסמפונות, והוסף שאם לא חתכו קודם הצלייה יחתכנו אח"כ, וכל זה מדברי הבה"ג המובאים בתוס'], והרמ"א שם נחלק ונקט בתוס' דלצלי גרידא אין צריך חיתוך כלל.

ביאורים והערות

1. השו"ע [תחילת הסעיף] כתב וז"ל לכתחילה אין לו תקנה לבשלן ע"י מליחה עכ"ל. ואין לטעות בלשון זה שלענין דיעבד נקט השו"ע כר"ת, אלא לענין דיעבד היקל שהכבד עצמו אינו נאסר אם בישלו, והיינו אף בלי מליחה כלל.
2. וכתב הפמ"ג [מ"ז סוס"ק א] דמ"מ קיי"ל כר"ת לחומרא, שאם נמלח כבד ושהה שיעור מליחה ואח"כ הודח היטב [באופן שבבשר אמרינן דנסתמו נקבי הפליטה ואינו פולט עוד ציר] ונפל לציר שיש בו דם, דיש לאסור בזה משום דלפי ר"ת הועילה המליחה שאין דם בכבד, וממילא הועילה ההדחה שנסתמו נקבי הפליטה ותו אין הכבד פולטת, וממילא היא נאסרת מהציר, [משא"כ לפי הראשונים שחלקו על ר"ת, המליחה לא הועילה ועדיין הכבד פולטת דם ואינה בולעת]. וזה דלא כהמנחת יעקב [כלל כד דין ב] שכתב שהכבד אינו נאסר בכה"ג משום דפולט ואינו בולע. גם בחוות דעת [הידושים ס"ק ח] כתב שדין כבד שנפל לציר כדין בשר שנפל לציר. אמנם החכמת אדם [כלל לד סעיף יב] העתיק לדינא את דברי המנחת יעקב.

קנין הלכה

טעם שהצריכו לחתוך את הכבד שתי וערב קודם הצלייה

השו"ע [סעיף ג] כתב דלצלי גרידא בעינן לחתוך את הכבד משום דם שבסמפונות, ואם לא חתכו קודם הצלייה חותכו אחרי כן. ומבואר שטעם החיתוך הוא כדי להוציא דם שבסמפונות, וכן הוא בדברי הבה"ג [המובאים בתום] דף קיא.]. אמנם תוס' [שם] נקטו בתחילת דבריהם שטעם החיתוך הוא משום הכבד עצמו, שאם לא יחתכו חיישינן שהצלייה לא תוציא את כל דמו, ומטעם זה כתבו תוס' שלצלי גרידא לא בעינן חיתוך, דעד כמה שלא יצא כל הדם הו"ל דם האברים שלא פירש³. [ולפי שיטת התוס' אפשר דלא בעינן חיתוך משום דם שבסמפונות, די"ל שהצלייה פולטת כולו משום דצלול הוא, וכן כתב רע"א בהג"ה א].

כתב הרמ"א [כאן] שאם לא חתך את הכבד לפני הצלייה, נוטל ממנו את הסמפונות אחר הקריעה ומעתה רשאי לבשלו. ובשו"ת נודע ביהודה [מהדו"ת סי' מ] ובהגהת רע"א הקשו שדברי הרמ"א האלו סותרים למה שכתב להלן [סעיף ג] שהבא לצלות כבד ולא לבשלו אחרי כן אינו צריך כלל חיתוך, דמדבריו אלו משמע שצליית הכבד מועילה גם לפלוט את הדם הכנוס בסמפונות. ואם כן נמצא שטעם חיתוך הכבד הוא משום הדם שבכבד עצמו שאינו צלול כ"כ, וחיישינן שמא חלק ממנו לא נפלט בצלייה ועתיד הוא להפלט בבישול, וא"כ צ"ע מה תועלת יש בהוצאת הסמפונות אחר הצלייה, והרי עיקר טעם החיתוך הוא משום דם הכבד עצמו⁴. והניח רע"א את דברי הרמ"א [והאיסור והיתר שהוא מקור דברי הרמ"א] בצ"ע⁵.

ביאורים והערות

3. גם בשו"ע משמע לכאורה כתוס', שבסעיף א הביא דין חיתוך הכבד ולא כתב דהטעם משום דם שבסמפונות, וגם לא כתב דמהניא נטילת הסמפונות אחרי הצלייה [רק הרמ"א כתב כן], והיינו משום שהשו"ע איירי לענין בישול אחר הצלייה ובזה י"ל דהחיתוך נחוץ גם משום דם שבכבד עצמו. ורק בסעיף ג דאזיל בשיטת הבה"ג שגם לצלי גרידא בעינן חיתוך בזה אכן הטעם משום דם שבסמפונות, דלולי דם זה לא היה צריך חיתוך וכטענת התוס', דהו"ל דם האברים שלא פירש [ועיין להלן בסמוך בדברי רע"א].

4. לכאורה יש ליישב את הקושיא על הרמ"א די"ל דסובר הרמ"א שהחשש הוא רק משום דם שבסמפונות, דחיישינן שמא הצלייה אינה פולטת את כולו ומשתייר ממנו קצת, ולכן בסעיף ג שאינו בא לבשלו א"צ להוציא הסמפונות משום דהוי דם האברים שלא פירש. אמנם זה אינו, דהנוב"י ורע"א נקטו בפשיטות שדם שבתוך הסימפונות לא מיקרי דם האברים שלא פירש, וא"כ מדנקט הרמ"א [סעיף ג] שלצלייה גרידא א"צ לחתוך הכבד, מוכח דפשיטא ליה דצלייה שואבת את כל הדם שבסמפונות, ועל כרחנו לומר שהחיתוך הוא רק משום בשר הכבד.

5. והנוב"י [שם] כתב לחדש די"ל שהרמ"א סובר שטעם החיתוך אינו משום דם הכנוס בתוך הסמפונות וגם לא משום דם הכבד עצמו, אלא משום דם הנבלע בבשר הסמפונות עצמן, שבזה חיישינן שאין האש שולטת אם לא יחתכו, ולכן מהני נטילת הסמפונות אחר הצלייה, דרק משום דם זה שבסמפונות חששו. וכתב הנוב"י לדייק זאת בלשון הרמ"א [סעיף א] שכתב דאם לא חתכו קודם הצלייה נוטל הסמפונות, ואמאי לא סגי בקריעת הסמפונות ע"מ להוציא את הדם הכנוס בתוכם וכלשון השו"ע [סעיף ג], אלא דהטעם משום הדם הבלוע בסמפונות. ובספר ברוך טעם כתב שדברי הנוב"י האלו דחוקים, דהא נקטינן דכה האש שואב את הדם גם מתוך המוח שבתוך העצמות, ואיך נחשוש שאינו שואב מבשר הסמפונות, ולכן כתב הברוך טעם דנראה שהרמ"א [סעיף ג] חזר בו [ממש"כ בסעיף א], והיינו שבדיעבד לא חיישינן כלל שמא נשאר דם אחר הצלייה, וגם כשרוצה לבשל אחר הצליה א"צ להסיר הסמפונות.

ובגוף דיוקו של הנוב"י ברמ"א שלא כתב דסגי בקריעת הסמפונות אלא כתב דנוטל את הסמפונות, עיין ביד יהודה [פירוש הקצ"ר ס"ק ז] שכתב דאכן כן יש להורות, והאריך בזה בפירושו הארוך [ס"ק ב].

קנין הלכה

ש"ד ס"ק ב

כתב הש"ך בשם האיסור היותר דסגי בחצי צלייתו כדי להתיר לבשלו.⁶ ובספר או"ה מבואר דהטעם שהוקל בחצי הצלייה הוא משום שנקט דם כבד אינו אסור אלא מדרבנן, והובאו הדברים בפמ"ג [ש"ד ס"ק ב].
עוד הוסיף הפמ"ג דלכאורה צ"ע דכיון שהכבד כולו דם איך יצא כל הדם בחצי צלייתו, והביא בשם הלבוש הטעם משום שבחצי צלייתו נתקשה הדם ושוב אינו יוצא.

והנה לכתחילה כבר נתבאר בט"ז [סי' סט ס"ק נד] דמתוך שאין אנו בקיאים לכן נהגו לצלות את הבשר עד שיתייבש מבחוץ, אמנם הנפק"מ לענין דיעבד, שאם צלה את הכבד כחצי צלייתו ואח"כ בישלו שרי אף שלא נתייבש מבחוץ.⁷

עשיית נקבים במקום חיתוך שתי וערב

הפוסקים נחלקו אם עשיית הרבה נקבים בסכין מהניא כחיתוך שתי וערב:

- א. הרמ"א כתב דמהני, וכתב הפר"ח דמשמע מלשונו דאף לכתחילה די בנקבים ואף במי שבא לבשלו אחר הצלייה. וכתב הפר"ח דכן ההלכה דכ"כ גם האו"ה, וכן כתב המנחת יעקב [כלל כד ס"ק יב], והיינו אף בכבד של בהמה.
- ב. הש"ך [ס"ק ג] והפמ"ג [ש"ד ס"ק ג] והחוות דעת [חידושים ס"ק ג] נקטו שעשיית נקבים מהניא רק בדיעבד, והיינו דאם ניקב ואח"כ צלה שרי עכשיו לבשלו לכתחילה, אבל לכתחילה בעינן חיתוך שתי וערב קודם הצלייה, וזה גם בכבד של בהמה.
- ג. המהרש"ל ביש"ש [פרק כל הבשר סוס"י נד] נקט דבמקום שהחיתוך מחוייב מעיקר הדין לא מהני עשיית נקבים, ולכן היכי דבא לבשל אחר הצלייה שבוה החיתוך מחוייב מעיקר הדין אף לפי תוס' והרא"ש [והרמ"א], לא מהני נקבים, ורק לצלי גרידא לדעת תוס' וסיעתם דס"ל דמדינא א"צ חיתוך, מ"מ אם בא להחמיר לעשות חיתוך סגי בנקבים. עוד כתב הרש"ל שבכל זה אין חילוק בין כבד של עוף לכבד של בהמה.
- ד. וראה להלן בסמוך שיטת הט"ז [ס"ק ב].

ט"ז ס"ק ב

א [הט"ז הביא בתחילה את דברי הרש"ל ביש"ש [סוס"י נד] שנחלק על הרמ"א ונקט דאין להקל בעשיית נקבים במקום שהחיתוך מחוייב מן הדין, ומשמע דנקט כוותיה לדינא.
ב] אח"כ כתב דראוי להחמיר לעשות נקבים גם בכבד של עוף. [יתכן שהכוונה דגם כשאינו בא לבשלו אחר הצלייה רק לצלותו, דבוה כתב היש"ש דהבא להחמיר סגי לו בנקבים, יש להחמיר חומרא זו גם בכבד של עוף].
ג] וסייע דבריו מדברי רבינו יונה [המובאים בב"י סוף ס"ג] שכתב דכבד של עוף בעי חיתוך שתי וערב, [והוסיף רבינו יונה דכיון

ביאורים והערות

6. כתב הדרכי תשובה [ס"ק ד] בשם ספר ברית מלח דשיעור הצלייה הוא שעה, ושיעור חצי צלייה הוא כחצי שעה, וכבר נתפרש כן בפמ"ג [סי' עו ש"ד סוס"ק יד], וזה כעין דברי החזו"א [או"ח סי' לו סק"ו] דמשערין שיעור מאכל בן דרוסאי לפי אורך זמן הבישול.

7. ועיין בשו"ת כתב סופר [יו"ד סי' מב הובא בדרכ"ת ס"ק ד] שכתב דאף שהש"ך [סי' עו ס"ק יג] חשש לאסור בשר שנצלה רק חצי צלייתו משום דחיישינן שמא פירש הדם ממקום למקום בתוך החתיכה, מ"מ בכבד אין להחמיר כלל.

קנין הלכה

שבכבד של עוף יש שני חלקים צריך כל חלק ממנו בפני עצמו חיתוך שתי וערב], והיינו דם"ל להשוות כבד של עוף לכבד של בהמה.

ד] עוד הביא את דברי הטור בשם בעל העיטור שהמנהג להקל בכבד של עוף מפי מכבד של בהמה, וכתב הט"ז הטעם לזה דהא חותכין את המרה מן הכבד קודם הצלייה, וחיתוך זה מועיל בכבד של עוף, אך בשל בהמה לא מהני כ"כ חיתוך המרה כיון שיש שיעור גדול בין חתיכת המרה לשאר הכבד. [יל"ע אם כוונתו דיש מרחק והפרש בין המרה לכבד, וזה לכאורה צ"ב דהא חותך עם המרה גם חתיכה מן הכבד כמבואר ברמ"א, ואולי כוונתו דכיון שבכבד של בהמה הוא גדול מאד לכן לא מהני חיתוך מועט שחותך מבשרו עם המרה].

ה] לבסוף הביא את דברי הטור שכתב דראוי לנקוב כבד של עוף לחומרא. ופירש בדבריו דקאי על מי שבא רק לצלות את הכבד מבלי לבשלו שבזה החיתוך הוא רק לחומרא, דבזה בכבד של עוף מקילין לפי המנהג ודי לנקב בסכין, משא"כ כשצולה ע"מ לבשל בעיני דוקא חיתוך שתי וערב ולא סגי בנקיבת סכין.

והעולה מכל זה לדינא שהט"ז מחמיר כהרש"ל דהבא לבשל את הכבד אחר הצלייה צריך מן הדין לחותכו שתי וערב קודם הצלייה אף בכבד של עוף, ואם לא בא לבשלו רק לצלותו בזה סגי בעשיית נקבים. עוד נראה מהט"ז שגם נטילת המרה עם חתיכה מן הכבד אינה מועילה לכתחילה, שהרי משמע מדבריו שבכל גווינו היו נטילין המרה ואפ"ה הצריך חיתוך שתי וערב בין בבהמה ובין בעוף. וראה להלן מה נקטינן לדינא.

נטילת המרה

כתב הרמ"א דגם נטילת המרה עם חתיכת בשר מן הכבד מהניא כחיתוך שתי וערב, משום דאפשר לדם לזוב ממקום החתך. וכתב הש"ך [ס"ק ג] דמשמע מהתורת הטאת שזה מועיל אף לכתחילה, אף כשבא לבשל אחר הצלייה. והט"ז [ס"ק ב] חילק בזה בין כבד של עוף לכבד של בהמה וכמבואר לעיל [בסמוך], ומשמע בדבריו שגם בעיני לכתחילה דוקא חיתוך שתי וערב.

להלכה: כתב הפמ"ג דבעוף נוהגין כהרמ"א דאף לכתחילה מהני חיתוך המרה אף כשבא לבשל אחר הצלייה, ובבהמה אין די בנטילת המרה ובעיני דוקא חיתוך שתי וערב, וכן כתב החוות דעת [חידושים ס"ק ד]. והדרכי תשובה הביא בשם ספר ראש פינה שגם בכבד של עוף יש לנהוג לכתחילה כרכינו יונה לחותכו שתי וערב וכדברי הרש"ל.

הדחת כבד שנצלה

כתב הרמ"א וז"ל וכשבא לבשלה אחר הצלייה ידיחנה תחילה אחר הצלייה קודם הבישול, מיהו אם לא הדיחה ובשלה כך מותר עכ"ל.

מקור הדין הוא בב"י בסוף הסימן [ד"ה כתב עוד שם המדרכין] בשם הראב"ה. והביא הב"י בשם המהרי"ל ב' טעמים להדחה זו: א] מפני המלח הנדבק בו.

ב] יש לחוש למראית העין שיתאדם הבשר, והכוונה בזה דכאשר יבשל את הכבד אח"כ עם בשר אחר יתאדם הבשר מכת המוהל הדבוק בכבד מכחון אשר נראה כדם. והביא הש"ך את שני הטעמים.

והנה מלשון הב"י והרמ"א נראה דלא הצריכו הדחה אלא כאשר בא לבשלו אחרי הצלייה, אך אם רוצה לאוכלו צלי א"צ להדיחה.

קנין הלכה

אמנם התורת חטאת [כלל ט סעיף יב], וכן הדרכי משה [כאן ס"ק י] בשם האגור כתבו שגם לצלי גרידא בעי הדחה, וכן פסק הרמ"א [סי' עו ס"ב] וכן כתב הגר"א [כאן ס"ק ז].⁸

וכתב הרמ"א שהכבד נאסר אף בדיעבד אף אם נחתך שתי וערב ונתבשל. ועיין בש"ך [ס"ק ט] שהביא את דברי התורת חטאת בשם המהרא"י דמ"מ אם אירע שמטה המורה והורה כר"ת שהמליחה מועילה וכבר נתבשל הכבד ה"ז מותר, והיינו אם נחתך שתי וערב קודם המליחה.

ובט"ז [סוס"ק א] משמע דאם טעה המורה והורה כר"ת וכבר נחתך הכבד שתי וערב ונצלה, סמכינן עליו לבשלו מעתה.⁹

ש"ך ס"ק ח

כתב הש"ך בשם התורת חטאת דאף שהקדירה שנתבשל בה הכבד נאסרה וכן המים, ¹⁰ מ"מ אם נתנו את הכבד בקדרה אינה נאסרת. והמנחת יעקב תמה ע"ז דהא כשעירו את הכבד עם המים אל הקערה תיאסר מחמת העירו, דעירויו אוסר כ"ק, ועוד דכבד הוא דבר גוש והש"ך החמיר [סי' קה ס"ק ח] שרבר גוש מבליע. אמנם אם נמלח הכבד תחילה באופן שלפי ר"ת וסיעתו הכל מותר, כתב המנ"י דיש להתיר את הקערה.

כתב הפמ"ג [ש"ד ס"ק ח] דאפשר דמיירי בעירויו שנפסק הקילוה, ואף שבס"י קה [ס"ק ח] צידד הש"ך דאוסר, הכא התיר [אולי כוונתו בנמלח ובצירוף שיטת ר"ת].

והיד יהודה [פי' הקצר ס"ק יג] העמיד את דברי התו"ח הנ"ל כשניתן הכבד בקדירה כשהוא יבש, דבאופן זה מקילין שאין האיסור שחזר ונבלע בכבד אוסר את הקערה. וסיים היד יהודה דמ"מ לענין מעשה צ"ע אם להקל כיון שהרמ"א השמיט את ההיתר של הקערה.

כבד שנתבשל לבד בקדירה

בגמ' [דף קי:]: הובאה המשנה [פ"י תרומות מ"א] שהכבד אוסר ואינו נאסר, והיינו שאם בישל כבד בקדירה אין הוא נאסר, ואין חוששים שמא בזמן הבישול נפלט דם מהכבד וחזר ונבלע בו, והטעם משום שיש בכבד ריבוי דם ואידי דטריד למיפלט לא בלע.

ביאורים והערות

8. כתב החוות דעת [ס"ק ב] דהטעם השני של מראית העין שייך רק בבישול ולא בצלייה, אך הטעם הראשון שהמלח הדבוק בכבד בלוע מדם שייך גם כשבא לאכלו צלי. והרמ"א כאן אזיל לפי הטעם של מראית העין ולכן הצריך הדחה רק כשבא לבשל, אמנם לדינא הצריך הרמ"א [סי' עו ס"ב] גם לצלי.

אמנם בספר האגור שלפנינו [סי' אלף קצו] כתב בשם מהרי"ל דכאשר אוכלו צלי אין אוכלין את המלח שעליו, ולכן א"צ הדחה לצלי, וכבר העיר כן המנחת יעקב [כלל כד אות טז] על דברי התו"ח והד"מ.

9. עיי"ש בט"ז [סוס"ק א] שהקשה על לשון הטור שכתב ב"פ דשרי בדיעבד, בכבד שנחתך ונמלח ונתבשל, ובכבד שנתבשל בפ"ע, והרי בנתבשל בפ"ע שרינן בדיעבד אף בלא נמלח כלל. [נתירץ דבנמלח שרינן אף לבשלו לכתחילה אם המורה טעה והורה כר"ת]. ולכאורה עיקר קושייתו צ"ע דבנחתך ונמלח שרינן בדיעבד גם את הבשר והקדירה שנתבשלו עמו, דהטור סמך בדיעבד על שיטת ר"ת, ואילו בנתבשל לבדו רק הכבד שרי והקדירה והמים אסורים. ועיין בפמ"ג [מ"ז ס"ק א] שכתב דהט"ז הביין בלשון הטור דגם מש"כ לסמוך בדיעבד על שיטת ר"ת בנמלח היינו בנתבשל לבדו, ולכן הוקשה לו שבאופן זה אף בלי מליחה שרי בדיעבד.

10. ואם יש במים שישים כנגד הכבד אינם נאסרים, אמנם אף אם הוסיף ככוונה עד שישים כדי שלא יאסרו המים, כתב היד יהודה [פי' הקצר ס"ק י] דהוי מבטל איסור לכתחילה כיון שכוונתו בהוספה זו כדי לבטל את הדם.

והרמב"ם והרי"ף פסקו שהכבוד נאסר, וכתב הרמב"ם בפיהמ"ש [שם] דלא קיי"ל כהך משנה כיון שרק ר' יוחנן בן נורי אמר זאת, וחכמים פליגי וסוברים שהכבוד נאסר.

השו"ע חשש לכתחילה לדעת הרי"ף והרמב"ם ובדיעבד לא אסר, והרמ"א אסר גם דיעבד.¹¹
 וכתב בתורת חמאת שטעם הרמ"א הוא עפ"י המבואר בהגהת סמ"ק דבגמ' נחלקו תנאים ואיכא מ"ד דשלוך [פי' מבושל הרבה]
 נאסר, ואין אנו בקיאים בין שלוק למבושל.¹²
 והרש"ל כתב להקל בזה בדיעבד.¹³

❖ ביאורים והערות ❖

11. ובפוסקים מצינו טעמים נוספים להא דאסור לכתחילה: א] הט"ז [ס"ק ג] כתב דהוא משום חשש הסמ"ק שאין אנו בקיאים בין מבושל לשלוק, אך בהגהת יד שאול תמה דזה טעם לאסור דיעבד ולא רק לכתחילה. ב] הפמ"ג [מ"ז ס"ק ג] כתב טעם נוסף דכל עיקר המשנה דכבד אינו נאסר אינו אלא מדרבנן. ג] עוד כתב המנחת יעקב [כלל כד ס"ק א] דכיון שהרוטב נאסר בעי הכבד הדחה, וחיישינן שמא ישכח ויאכלנו בלי הדחה. [והוסיף דאף באופן שיש ברוטב שישים נגד הכבד מ"מ בעי הדחה, שאל"כ נמצא שסומך לכתחילה על ביטול האיסור ואין מבטלין איסור לכתחילה].
 12. וכתב הפמ"ג [מ"ז ס"ק ב] דיש נפק"מ בטעם הא דאסרינן כבד המתבשל בפ"ע לענין כבד שנכבש מעל"ע במשקין או שנכבש בציר בשיעור שיתננו על האור וירתיח, דאם החשש הוא שמא הבישול יגיע לידי שליקה, נקט הפמ"ג דאין זה שייך בכבוש ואין הכבד נאסר, אך אם חששו של הרמ"א היה משום שיטת הרי"ף והרמב"ם שהכבד בולע א"כ גם בכבישה יש לחוש. [ולמאי שנקטו הט"ז והש"ך שהטעם משום חשש שליקה לכאורה אין לחוש בכבישה].

13. תוספת עיון

כבד שנכבש מעת לעת במים האם מהניא לו צלייה

כתב הרמ"א דנוהגין לאסור כבד שנתבשל לבדו בקדירה, והיינו דאף שמדינא שרי שהכבד אוסר ואינו נאסר, מ"מ חששו למש"כ הסמ"ק דאין אנו בקיאים בין מבושל לבין שלוק הרבה.
 ונחלקו גדולי האחרונים מה הדין בכבד שנכבש במים מעת לעת:
 א] בשו"ת חוות יאיר ובשו"ת צמח צדק [סי' קכ"א] אסרו בזה דכבוש כמבושל, והובאו דבריהם בפתחי תשובה [ס"ק ד], וכתב הצ"צ הטעם משום דאפשר שכבוש עדיף משלוק כיון שהוא יותר ממעל"ע. גם במנחת יעקב [כלל כב אות ב], ובשו"ת באר עשק [סי' מו] ובשו"ת נחלת שבעה [סי' נה] אסרו בזה, והובאו דבריהם בדרכי תשובה [ס"ק לג].
 ב] והפר"ח [ס"ק ט] התיר, דאף בנתבשל מותר מן הדין וכ"ש בכבוש שהוא פחות ממבושל. וכן כתב בשו"ת שערי אפרים ובכרתי ופלתי, וגם בהגהת יד אפרים הביא את דעת המקילים, וכ"כ החוות דעת [חידושים ס"ק ח] והיד יהודה [פי' הארוך ס"ק ז].

ג] הפרי מגדים סי' סט [ש"ד ס"ק ס] הביא את דעת הצ"צ והמנח"י שאסרו, וכאן [ש"ד ס"ק יד] כתב שנידון זה הוי ספק. ושם [ס"ק י] הביא את דעת הפר"ח והכו"פ שהקלו, וכתב להקל בשעת הצורך אף בלי צירוף ספק נוסף.

כשהיו במים שישים כנגד הכבד

כתב המנחת יעקב [כלל כד ס"ק ו] דאם היו במים שישים כנגד הכבד יש להתיר לכו"ע, שהרי אפילו בבשר שנתבשל בלי מליחה והיו שישים נגד הבשר שרי מעיקר הדין, ורק מחמת חומרא אסר הרמ"א, והכא בכבוש יש להתיר. ועיין בפמ"ג [ש"ד ס"ק כג] שהביא את דברי המנח"י האלו והוסיף דאפשר שבאופן זה שיש שישים יהא מותר גם לבשל אחר הצלייה.

כבד שנכבש בציר בשיעור שיתננו על האור וירתיח

כתב המנחת יעקב [כלל כד ס"ק ב] שאם לא נכבש הכבד שיעור מעת לעת [שבזה החמיר המנח"י וכנ"ל] אלא נכבש בציר בשיעור שיתננו על האור וירתיח יש להסתפק אם לאסור, כיון שכבוש בציר אינו לגמרי כמבושל, ומ"מ סיים שאין להתיר כ"ז שלא נתפרש כן באחד מהפוסקים.

בישול אחר הצלייה בכבד שנכבש

כתב בהגהת חת"ס [הובא בדרכי תשובה ס"ק לג] דאף להמתירים בכבוש היינו דוקא לצלי גרידא, ולא לבישול אחר הצלייה,

קנין הלכה

ש"ד ס"ק ט

הש"ך הביא את דברי הרש"ל שכתב לחלק בין כבד שנתבשל במים לכבד שנתבשל עם בשר, דבנתבשל במים גרידא דעת הרש"ל להקל בדיעבד דאין הכבד נאסר, אך בנתבשל עם בשר נעשה הכבד נבילה והשמנונית חונית ונבלעת בכבד ואוסרתו. ותמה הש"ך דנהי שהכבד בולע מהשמנונית מ"מ הדם אינו חוזר ונבלע בו, ולא שייך לומר בזה חנ"ג דאין הנאסר אוסר במקום שהאיסור אינו יכול לילך.

וכתבו הכרתי ופלתי {ס"ק א} והפמ"ג [ש"ד ס"ק טו] דכוונת הרש"ל שמרוב השמנונית הנבלעת בכבד נבלע מעט דם עמה, ולכן שפיר אמרינן בזה חנ"ג, משא"כ בכישול במים דמעם הדם שבכבד אינו נבלע עם המים.¹⁴

סעיף ב

גמ' דף קיא. רב הונא חלטי ליה [פי' לכבד] בחלא, רב נחמן חלטי ליה ברותחין. גמ' פסחים דף עד: אמר ליה מר בר אממר וכו' עד דף עה. הכא ליתא לקיוהיה דפירא בעיניה.

בגמ' [הג"ל] מבואר שבזמן הגמ' שהיו בקיאים בחליטה היו חולטין את הכבד בין בחומץ ובין ברותחין. ולגבי בשר איתא [בגמ' פסחים] דהיו חולטין בשר בחומץ, ומבואר בבי" דבשר שאני מכבד, ואין חליטת רותחין מועילה לו רק חליטת חומץ.

והביא הטור את דעת הרשב"א דבעינן שינקב ויוציא את מזרקי הדם דאין חליטה מועילה להם, וגם הרמב"ם הביא בדין חליטה דבעינן שיחכנו ויחלטנו.¹⁵

ביאורים והערות

דכיון שנכבש הכבד מאן לימא לן שהצלייה פעלה את פעולתה להוציא כל הדם.

14. תוספת עיון

האם הכבד המתבשל עם בשר בולע משמנונית הבשר

הראשונים נחלקו בדברי המשנה בתרומות שהכבד אינו נאסר:

[א] רש"י חולין [דף קיא. ד"ה משום] נקט שדין זה נאמר גם לגבי כבד שנתבשל עם בשר טריפה, שאינה נאסרת מחמתו משום שהכבד טרוד לפלוט דם ואינו בולע את טעם הטריפה.

[ב] הר"ן [שם דף לט.] נקט שרק לגבי דם אמרו במשנה שאין הכבד בולע, ולכן אם נתבשלה בפ"ע ופלטה דם אינה חוזרת ובולעת, וכן אם נתבשלו עם בשר כשר שלא נמלח אינה נאסרת מהדם שם, אבל הכבד בולע טעם ושמנונית בשר שנתבשל עמה.

ועיין ש"ך [ס"ק ט] במה שהביא בשם הרש"ל [ניובא להלן], ומבואר שהרש"ל נקט כהר"ן שהכבד בולע משמנונית הבשר שנתבשל עמה, והש"ך לא נחלק על הרש"ל בנקודה זו. וגם בט"ז [ס"ק א] מבואר שהכבד בולע שמנונית בשר שנתבשל עמו, ועיין בפמ"ג [מ"ז ס"ק א] שציין דזה דלא כרש"י הג"ל.

והביא הפמ"ג [שם] דהכרתי ופלתי [ס"ק ב] הביא שזהו ספק בירושלמי, בעי ר' זירא שלקו בחלב מהו, ולא איפשיטא ונקטינן לחומרא. [אמנם כתב הפמ"ג שאין לעשות מספק זה ס"ס, כגון בספק אם נפל דבר איסור ע"ג כבד הנצלה אצל האור, דלא עבדינן ס"ס מזה, ולא פירש הפמ"ג טעמו, ואולי הוי כספק חסרון ידיעה].

[ואף שהחוות דעת (סוס"ק ז) כתב לדחות שאין הספק של הירושלמי בנידון של בליעה ופליטה אלא בהלכות בשר בחלב, דכיון שהכבד כולו דם, ואין דין בשר בחלב בדם עם חלב, שמא גם כבד עם חלב לא נאסר. אולם בהגהות אמרי ברוך תמה דלפי"ז אין ספק זה שייך כלל לסוגיא דתרומות שעוסקת בדיני בליעות ופליטות, ועוד ציין לספר הרוקח (סי' תמה) שפירש להדיא שהספק הוא אם הכבד בולע את הדם].

15. ועיין בבי" [לעיל סעיף א] שכתב שהרמב"ם פירש דמה שאמרו בגמ' לחתוך הכבד שתי וערב היינו לצורך חליטה.

קנין הלכה

דין חליטה - ש"ד ס"ק י

השו"ע פסק בדריעבד מותר לאכול בשר שהוכשר ע"י חליטה [והיינו שאם נתבשל לאחר החליטה מבלי שנמלח מותר לאוכלו], והרמ"א אינו חולק בזה.

והש"ך [ס"ק י] הביא שהתורת הטאת כתב שאין לסמוך על חליטה בכבד אף בדריעבד, וכך נקט הש"ך להלכה. והקשה הש"ך מסי' סז [ס"ז] דמותר לחלוט בשר בחומץ, וכתב הרמ"א דהאידינא שאין אנו בקיאים בחליטה אין לעשות כן לכתחילה, ובדריעבד מותר, ולמה בג"ד לא כתב הרמ"א להתיר דריעבד. וכתב הש"ך ב' תירוצים:

א. כבד גרע מבשר, כיון שיש בו ריבוי דם. ולפי תירוץ זה נמצא שלענין בשר סמכינן בדריעבד על חליטה אף אם לא נמלח הבשר רק נחלט ונתבשל.¹⁶

ב. כוונת הרמ"א [סי' סז] רק לומר שהחליטה אינה מויקה, דאף אחרי שחלט את הבשר נותר הוא ע"י מליחה, ולא נתכוונו לומר שחליטה תועיל בלי מליחה. ואין חילוק בין בשר לכבד, אלא בשניהם אין החליטה מוקת אך צריך למלוח את הבשר אחרי החליטה. והמנחת יעקב [כלל כד ס"ק ט] הסכים לתירוץ השני של הש"ך בכיבוד דברי התורה הטאת, אמנם לענין דינא כתב שאפשר בדריעבד סמכינן אחליטה משום דכך סתימת הרמ"א, והניח בצ"ע. והחוות דעת [חידושים ס"ק ט] הביא דהש"ך בשם התו"ח אסר אף בדריעבד, ונראה מזה שנקט כתירוץ השני דאם נחלטה ונתבשלה אסורה [אך יתכן שיכול לצלות אחרי החליטה].

ועיין ביד יהודה [פי' הארוך ס"ק ו] שנקט ג"כ שאם חלטו את הכבד ברותחין והוציאוהו מיד שרי לצלותו שאין החליטה מויקה, אך אם נתבשל הכבד בלי מליחה על סמך החליטה אסור אף בדריעבד.

חליטה ברותחין לחולה שיש בו סכנה

בשו"ת שבט הלוי [ח"ב סי' כו] נשאל בחולה שיש בו סכנה שאסרו עליו לאכול בשר שנמלח, וגם אסרו עליו לאכול בשר צלי, האם יש עצה להכשיר לו בשר. והאריך להביא כמה ראשונים [רשב"א בתוה"א, ריטב"א דף נג, רבינו ירוחם ואורחות חיים] שמבואר בהם שחליטה ברותחין מהניא מעיקר הדין גם בבשר ולא רק בכבד, ודלא כהב"י שכתב שרק בכבד מצינו חליטה ברותחין ולא בבשר, וכתב דבמקום חולי מסוכן כזה יש לסמוך על המקילין האלו. וגם דן בסתירת דברי הרמ"א אם גם בדריעבד סמכינן על חליטה, והביא את תירוצי הש"ך שהובאו לעיל, ומסיק שבמקום חולי שיש בו סכנה יש לראות זאת כדריעבד ולחקל, דאין שעת הדחק גדול מזה, אך חלילה להקל במקום אחר. וצ"ח לכנה"ג שהחליטה נעשית ע"י שירתיה המים עד דסליק עמודא, וישליך נתח אחד, ושוב ימתין עד דסליק עמודא וישליך נתח שני וכו'.

סעיף ג

עיקרו של סעיף זה הוא מחלוקת ר"י ובה"ג, שדעת הבה"ג שגם לצלי גרידא בעינן חיתוך שתי וערב, וכן פסק השו"ע והטעם משום דם שבסמפונות. ודעת ר"י שרק אם כוונתו לבשל את הכבד אחר הצלייה צריך לחותכו קודם הצלייה [וטעם החיתוך משום דם שבכבד עצמו], אך לצלי גרידא א"צ חיתוך וכן פסק הרמ"א. ונתבאר כל זה לעיל [סעיף א] באריכות.

ועיין בפמ"ג [מ"ז ס"ק ה] שהביא את דברי הפר"ח שכתב בדעת השו"ע שלצלי גרידא בלי בישול די בחיתוך שתי או ערב, דסגי

קנין הלכה

לזה לדם שבסמפונות, ולבישול אחר הצלי בעי חיתוך שתי וערב, דחיתוך זה הוא משום הדם שבכבד עצמו. וכתב הפמ"ג דזהו לדעת השו"ע אבל אנו נוקטים כהרמ"א דלצלי גרידא א"צ חיתוך כלל, ולבישול אחר הצלי בעיני חיתוך שתי וערב, ובעוף סגי בנמילת המרה [עם הגידים והקנוקות וקצת מבשר הכבד].

וכתב ה"ד יהודה [פי' הקצר ס"ק ט] שאם צלו את הבשר ללא חיתוך כד"ן ואח"כ בישלו יש לאסור אף דיעבד, [וכתב דאף השו"ע (סעיף א) שהתיר בדיעבד, בכבד שנתבשל לבדו אסור, דכיון שנצלה נתקשה ותו אינו פולט הרבה וחיישינן שפולט מעט דם שנשאר בו וחוזר ובלועו].

סעיף ד

גמ' דף קיא. אתמר כבדא עילוי בשרא וכו' עד ע"ב דמא דכבדא קפי.

בגמ' מבואר שהטעם דכבדא עילוי בשרא שרי בדיעבד הוא משום שדם מישרק שריק [ואין סומכין על טעם זה אלא בדיעבד ולא לכתחילה]. והש"ך [ס"ק יב] הביא את דברי תוס' בחולין [דף קיא. ד"ה דמא] שכתבו דמה שלא הובא בגמ' הטעם של כבולעו כך פולטו, הוא משום שבכבד יש ריבוי דם ולא אמרינן בו דכבולעו כך פולטו.

ותמה הש"ך על הלבוש שהעתיק את הטעם של דכבולעו כך פולטו.

ועיין ב"ד יהודה [פי' הארוך ס"ק ז] שכתב דמדברי תוס' [הנ"ל] משמע שאף בדיעבד לא אמרינן בכבד סברא זו דכבולעו כך פולטו. אמנם הביא שבתוס' [פסחים דף עד]. מבואר דגם בכבד שייכא סברא זו דכבכ"פ לענין דיעבד, וכתב דכך כתבו הרבה פוסקים. ולכן לענין דינא כתב ה"ד יהודה [פי' הקצר ס"ק יט] שבדיעבד נקמינן גם את הטעם של כבולעו כך פולטו, ובמקום שלא שייך הטעם דמישרק שריק כגון במולייתא [פירוש שנתן בתוך עוף בשר וכבד וצלאן יחד] מהניא בדיעבד הסברא דכבכ"פ.

צליית כבד שנמלח מע"ג בשר

כתב הרמ"א דשרי לכתחילה לצלות כבד שנמלח כשהוא למעלה, דכיון שנמלח תו אין בו כ"כ הרבה דם ולא אסיר בזה. וכתב בנקודות הכסף דה"ה דשריא לכתחילה לצלות כבד שנמלח ע"ג בשר שנמלח, וכן נקטו המנחת יעקב [כלל כד] והפמ"ג [ש"ד ס"ק יד].

מ"ז ס"ק ו - ש"ך ס"ק יד

המ"ז מקשה איך שרי לצלות כבד שנמלח מתחת בשר שלא נמלח, והרי לפי ר"ת מליחת הכבד הועילה לפלוט כל דמו, וא"כ יש לחוש שהדם המנטף מהבשר שלא נמלח יאסור את הכבד.

ועיין בפמ"ג [מ"ז ס"ק ו] דמשמע שקושיית המ"ז אינה לאסור את הכבד אף בדיעבד רק לאסור לכתחילה. [וכמש"כ הרמ"א להלן (סוף סי' עז) דלכתחילה אין לצלות בשר שלא נמלח ע"ג בשר שנמלח].

והש"ך [ס"ק יד] הביא מהתוס' [פסחים דף עד. ד"ה כבולעו] שכתבו להדיא דשרי לצלות כבד שנמלח אף כשהוא בתוך הבתמה הנצליה, והטעם משום דכבולעו כך פולטו. [ואף שלכתחילה אסר הרמ"א (סוף סי' עז), כתב הש"ך דהכא שלפי הפוסקים החולקים על ר"ת לא הועילה המליחה לכבד ועדיין יש בו דם, מקילין אף לכתחילה].

והפ"ח [ס"ק יד] כתב כהש"ך וכ"כ הפמ"ג, וכ"כ ה"ד יהודה [פי' הקצר ס"ק כ].

קנין הלכה

סעיף ה

מקור הדין הוא ברשב"א [תורת הבית הארוך בית ג שער ג דף ער:]: ובסמ"ק [סי' רה.]. והטעם דכשם שנתבאר בגמ' שאין לצלות לכתחילה כבד ע"ג בשר שמתוך ריבוי דמו חיישינן שמא יבלע בבשר, כן אסור לכתחילה למלוח כבד ע"ג בשר דמליח כרותח דצלי, 17.

המנהג שלא למלוח הכבד כלל

כתב הרמ"א שנהגו שלא למלוח הכבד כלל, והביאו הט"ז [ס"ק ז] והש"ך [ס"ק טז] ב' טעמים למנהג זה: [א] בשם המהרי"ל שהאש חוזרת ומבליעה את הדרם שנפלט ע"י המליחה. [ופירש הפמ"ג (מ"ז ס"ק ז) דחיישינן שמא האש תבליע לתוכו את הדרם, והיינו שאין זה אלא חשש לכתחילה, ולענין דיעבד מקילין משום שהאש שואבת אליה את הדרם]. [ב] טעם אחר כתב הב"י דהוא כדי שיהא היכר, שלא יטעו לבשל את הכבד אחר המליחה בלי צלייה כשאר בשר, ועלולים לבשלו עם בשר אחר ויאסר הבשר ההוא.

כבד שנמלח עם העוף

כתב הרמ"א ד"א שאם נמלח הכבד בעודו דבוק לעוף צריך לקלוף מן העוף במקום המגע של הכבד, ואינו מן הדין אלא חומרא. ועיין בש"ך [ס"ק יז] שכתב דמה שהחמירו במליחה הוא דוקא בכבד הדבוק בעוף. [ולחלן סעיף ו יבואר בש"ך [ס"ק כ] שלענין כבד שנצלה בתוך העוף מחמירין לקלוף מן העוף אף אם הכבד אינו דבוק לעוף].

ביאורים והערות

17. תוספת עיון

עיי' בפמ"ג [ש"ד ס"ק טו] שכתב כמה חילוקי דינים בכבד שנמלח:

א. כבד שנמלח ושהה כשיעור זמן מליחה, ואח"כ הודח ושוב נמלח פעם שנייה והונח ע"ג בשר שנמלח והודח, יש להסתפק אם נאסר הבשר שלמטה. האם אמרינן דהוי כמו בשר רגיל שנמלח מע"ג בשר שנמלח והודח שנאסר הבשר התחתון וכדלעיל [סי' ע ס"ו], או דמצרפין כאן ב' סברות להקל: [א] שיטת ר"ת שמליחה מהניא לכבד, ולפי דבריו המליחה הראשונה פלטה מהכבד את כל דמו ושוב אינו פולט דם. [ב] שיטת הסוברים שהדחה אינה סותמת את נקבי הפליטה, ולשיטתו הבשר התחתון עדיין פולט ציר ואידי דפליט ציר לא בלע דם הזב מהכבד, והניח בצ"ע.

ב. כבד שנמלח ושהה כשיעור זמן מליחה ולא הודח ממלחו, והונח עכשיו תחתיו בשר שנמלח והודח, בזה ישנם ב' הצירופים שבדין הקודם ונוסף צירוף נוסף, ד"א שאחרי שיעור זמן מליחה תשש כח המלח ושוב אינו פולט, ובוה כתב הפמ"ג דיש להקל אף בלי הפסד מרובה.

ג. כבד שנמלח בלי הדחה קמייתא ושהה כשיעור זמן מליחה, דן המנחת יעקב [כלל כד ס"ק כ] להתיר לצלי [דאינו כבשר שנמלח בלי הדחה קמייתא ושהה שיעור מליחה שנתבאר ברמ"א (סי' עו ס"ב) דנאסר אף לצלי], והטעם משום דיש לצרף את הסברא שכבד אינו בולע, ולמעשה הניח בצ"ע, והפמ"ג הביא את דבריו בש"ד [סוס"ק טו], ובס"ק יט כתב הפמ"ג דמשמע באיסור והיתר [כלל טז דין יב] שדינו כשאר בשר ואסור אף לצלי.

ד. כבד שנמלח ושהה שיעור זמן מליחה והודח ואח"כ נפל לציר עיין לעיל [סעיף א הערה 2] שהבאנו שנחלקו בזה הפוסקים: [א] המנחת יעקב [כלל כד ס"ק ב] התיר, דיש לצרף את הסברא שכבד אינו בולע אף ע"י בישול וכ"ש בנפילה לציר, [ואף אם יבלע יפלוט בצלייה אגב דם וציר], והביא דבריו החכמת אדם [כלל לד סעיף יב].

[ב] הפמ"ג [מ"ז סוף ס"ק א] והחוות דעת [חידושים ס"ק ג] כתבו לאסור, דלחומרא נקטינן כר"ת שהמליחה פלטה מהכבד את כל הדרם.

ה. כבד ששהה ג' ימים בלי מליחה מהניא לו צלייה כמו בבשר ששהה ג' ימים בלי מליחה, כ"כ בדרכי"ת [ס"ק לג] בשם תשובת זרע אמת.

קנין הלכה

וכתב הפמ"ג [ש"ד ס"ק יז] דאף שלגבי לב שנמלח בתוך העוף החמורו [ס"י עב] לקלוף סביבו אף בשאינו דבוק, התם חמור טפי משום שיש דם בעין בתוך הלב, משא"כ בכבד. 18.

הדחת כבד לאחר הצלייה

כתב הרמ"א נהגו להדיח כל כבד אחר צלייתו משום דם הדבוק בו. ולעיל [סוף סעיף א] כתב הרמ"א דרק אם בא לבשלו אחר הצלייה נהגו להדיחו קודם הבישול, ועיין מה שכתבנו שם.

סעיף ו

מקור הדין של השו"ע הוא במרדכי [ס"י תש] ובטור, והטעם להיתר בנמצא הכבד בעוף שנצלה שלם הוא משום דאמרינן כבולעו כך פולטו, דאף שבזמן הצלייה פולט הכבד דם לתוך חלל העוף, דם זה נבלע בעוף וחוזר ויוצא ממנו ע"י כח האש השואב את הדם. 19.

ומבואר מהשו"ע שגם בכבד שיש בו ריבוי דם אמרינן לגבי דם היוצא ממנו דכבולעו כך פולטו [עכ"פ בדיעבד], ומכאן הוכיח הש"ך [להלן ס"ק כג] דלא קיי"ל כתום' [דף קיא. ד"ה דמא] שהובאו בש"ך [ס"ק יב] שכתבו שברם הנוטף מהכבד על הבשר בזמן הצלייה לא אמרינן כבולעו כך פולטו.

בדברי הרמ"א דיש אומרים לקלוף מעט סביב הכבד

כתב הרמ"א ד"א לקלוף מעט מהעוף סביב מקום מגעו בכבד, ואינו אלא חומרא. וכתב הש"ך [ס"ק כ] דאף כשאין הכבד דבוק בעוף הצריכו קליפה לחומרא. [משא"כ לעיל (סעיף ה) בעוף שנמלח עם הכבד שבתוכו שלא הצריכו קליפה אלא אם הכבד היה דבוק בעוף, כמבואר שם ברמ"א].

וכתב הש"ך [ס"ק כא] בשם התו"ח שאם כבר נתבשל העוף אחר הצלייה א"צ לקלוף, וכתב הפמ"ג הטעם כדי שלא יטעו להתיר ע"י קילוף אחר הבישול גם במקום שהקליפה היא מדינא, [דאו לא מהני הקילוף אם אין שישים כנגד הקליפה והכל נאסר].

עוף שנמלח ונתבשל ונמצא בו הכבד, נאסר

הרמ"א הביא בזה דין דבוק [ומקורו בב"י בשם הראב"ה] והיינו דאם הכבד היה דבוק בעוף בזמן הבישול נאסר העוף מדין חני"ג,

ביאורים והערות

18. תוספת עיון

עיינן בהגהת דגול מרכבה דן במקרה שנמלח כבד ע"ג העוף באופן שלא שייכת הסברא של מישרק שריק [כגון שיש גומות בבשר העוף, א"נ אם הכבד בתוך חלל העוף], דלפי תוס' [דף קיא. המובא בש"ך להלן ס"ק כג] לא אמרינן סברא דכבולעו כך פולטו בכבד הנצלה מעל בשר, האם ה"נ לא אמרינן סברא זו במליחה שגם היא מוציאה ריבוי דם לפי ר"ת וא"כ יאסר העוף בכה"ג, או דילמא במליחה לא מחמירינן את סברת תוס' ואומרים כבולעו כך פולטו. שוב מצא בפר"ח [ס"ק יב] שהיקל דאמרינן כבולעו כך פולטו אף בצלי [ט"ס בדגמ"ר מש"כ שהפר"ח היקל במליחה], אמנם דברי הדגמ"ר לכאורה צ"ע דהא הש"ך עצמו [לקמן ס"ק כג] כתב דאנן קיי"ל כבולעו כך פולטו גם בכבד שנצלו בתוך העוף וכהשו"ע [סעיף ו].

19. והנה כבד זה לא נעשה בו חיתוך שתי וערב לפני הצלייה, [שהרי לא ידע שהוא נמצא בתוך העוף כדמשמע מהלשון "נמצא כבד"], ולפ"ז לפי השו"ע [לעיל סעיף ג] צריך לקרוע את סמפונות הכבד אחר הצלייה ולהוציא את הדם שבהם, ולהרמ"א [שם] אם בא לאוכלו צלי א"צ לקרוע, ואם בא לבשלו אחר הצלייה צריך ליטול את הסמפונות קודם הבישול, וכמבואר לעיל ברמ"א [סעיף א].

קנין הלכה

ובעינין שישים בקדרה כנגד כל העוף. [משא"כ אם הכבד לא היה דבוק דמצטרפת כל מה שבקדירה לשישים, ואם יש שישים לא יאסר מה שבקדרה, וגם העוף אינו נאסר, ורק הכבד עצמו נאסר וכדלהלן].²⁰

בדברי הרמ"א שהכבד עצמו אסור

הט"ז [ס"ק ח] הביא את לשון התורת הטאת שכתב דמסברא היה נראה להיתר גם את הכבד עצמו כשנתבשל ויש שישים נגדו, אלא שרבינו ירוחם החמיר.

וכתב התו"ח ב' סברות להיתר:

א] רוב הפוסקים סוברים שהכבד אינו נאסר [כהמשנה בתרומות המובאת בנמ' חולין (דף קי:)] עיין לעיל סעיף א] אלא שאנו מחמירים.

ב] ועוד שאף הבשר [שאינו בו הקולא הנ"ל דאינו נאסר] שנתבשל בלי מליחה ויש שישים ה"ז ג"כ מותר מדינא וכמש"כ השו"ע לעיל [סי' סט ס"א] אלא שאנו מחמירים, ולכן תרי חומרות לא מחמירין.²¹

וכתב הט"ז דכיון שהרש"ל מיקל בכבד שנתבשל לבדו, לכן לענין מעשה נוקט הט"ז דנהי דהכבד עצמו אסור, מ"מ אם נפל לקדירה אחרת לא יאסר.

ועיין בפמ"ג [מ"ז ס"ק ח] ובהגהת רע"א שתמהו על הט"ז, דאדרבה, אף אם היינו מקילים לאכול את הכבד עצמו מחמת הטעמים הנ"ל שכתב התורת הטאת, מ"מ הכבד יאסור את הקדירה שנפל לתוכה, דהטעם הראשון להקל הוא מחמת שהכבד אינו נאסר וזה שייך רק לגבי הכבד עצמו, אך לגבי התבשיל שנפל לתוכה יש לאסור דהא תנן שהכבד אסור. וגם הטעם השני של התו"ח דאף בבשר שנתבשל בלי מליחה האיסור שלו הוא רק חומרא, היינו רק לגבי אכילת הבשר בפ"ע, אך מאן לימא לן שאם בשר זה יפול לקדירה אחרת לא יאסור, אולי חיישינן שמא בבישול הראשון לא יצא כל דמו ובישול השני יצא דמו. [ולאכול את הבשר בפ"ע שרי מן הדין, דעד כמה שלא פירש כל דמו הו"ל דם האברים שלא פירש, ורק מחמת חומרא מחמירין לחוש שמא פירש הדם בתוכו ממקום למקום].

בענין מש"כ הט"ז [ס"ק ח] שאם נתבשל הכבד עם בשר בודאי אסור, כתב הפמ"ג [מ"ז ס"ק ח] שלא ידע כוונתו.²²

ביאורים והערות

20. עיין בהגהת רע"א [להלן סי' קה על הש"ך ס"ק טו] שכתב שמהרמ"א מבואר דאמרינן דין חני"ג אף אם לא נודע האיסור עד שנתבטל בשישים, שהרי בסעיף זה אמרינן חני"ג ומצריכים שישים נגד כל העוף אף שלא נודע שהכבד בתוכו רק לבסוף, וחזור בו מהסברא שהובאה בתורת הטאת שנקטו דרק אם נודע שחל דין חני"ג ואח"כ ביטל בתערובת נוספת אז בעינין שישים נגד הכל. [וכתב רע"א שהרמ"א עצמו (תו"ח כלל פג דין א) דן לחלק ולומר שדבוק שאני, שבזה לכו"ע אמרינן חני"ג אף בלא נודע, וכתב רע"א ע"ז שלא הבין כוונת התו"ח בזה].

21. עיין בפמ"ג [מ"ז ס"ק ח] שתמה על התו"ח דאין כאן ב' חומרות, שהרי הטעם דמחמירין בבשר שנתבשל בלי מליחה אף כשיש שישים במים הוא משום דחיישינן שמא פירש הדם בתוך החתיכה ממקום למקום, וא"כ מה בכך שהכבד אינו נאסר משום שאינו בולע מבחוץ, מ"מ יש לחוש שמא פירש דם בתוך הכבד ממקום למקום. ותירץ דכיון דסו"ס תנן דהכבד אינו נאסר בבישול מוכח מזה דגם לא חיישינן בו לשמא פירש הדם בתוכו ממקום למקום, ולהסוברים דבעלמא חיישינן לשמא פירש הדם ממקום למקום על כרחנו לומר דכבד שאני שאין בו חשש זה ואולי משום שהכבד כולו דם, ולכן בנידון הנ"ל שנתבשל עוף עם הכבד בתוכו יש ב' צירופים: א] להחמיר שהכבד נאסר. ב] להחמיר שבעלמא בבשר שנתבשל בלי מליחה חיישינן לפירש ממקום למקום.

22. ואין לומר דכוונתו לדברי הרש"ל המובאים בש"ך [סוף ס"ק ט] שאם יש ריבוי בשר בתבשיל גם הכבד אסור, דהרש"ל

קנין הלכה

ועיין בש"ך [ס"ק כג] שהאריך לקיים את דבריו הראשונים של התורת הטאת שהכבד אינו נאסר, ומה שכתב התו"ח שמבטל דבריו מפני דברי רבינו ירוחם תמה הש"ך דלא נמצאו בדברי רבינו ירוחם איסור בזה. והמנחת יעקב [כלל כד אות ו] כתב דט"ס הוא בדברי התו"ח והכוונה לדברי המהרי"ל [והובא בפמ"ג].

להלכה: כתב הפמ"ג שאין לזוז מפסק הרמ"א שהכבד עצמו אסור אף אם יש שישים בתבשיל.

עוף שמילאוהו בכיצים

כתב הרמ"א דעוף שמילאוהו בכיצים וצלאוהו ונמצא בו לב או כבד דינו כמבושל, והטעם בזה הוא משום שהכיצים נקראות ומעכבות את הדם מלצאת ע"י הצלייה.

ועיין בש"ך [ס"ק כד] שפירש דמה שכתב הרמ"א דבעינן שישים מן העוף בלא המילוי הוא מדין דבוק, ומיירי שהכבד דבוק לעוף.²³ אך במקרה שאין הכבד דבוק לעוף סובר הרמ"א דמצטרף המילוי לשישים. וזה דלא כהרש"ל דס"ל דהמילוי אינו מצטרף לשישים, דהוי כבישול לחומרא [שאינן האויר שואב את הדם] ולא לקולא שיתפשט בטעם דשוה גם למילוי.

דין נוסף שמבואר בש"ך [ס"ק כד וכה] דמקרה שהכיצים נקראות סביב הלב או הכבד לא אמרינן שיהא בהן דין דבוק, אלא הכל נותר אם יש שישים בצירוף המילוי והעוף. [ודעת הרש"ל אינה כן, דהוא סובר דכשהמילוי בתוך חלל העוף והוא דבוק ללב או לכבד אמרינן בזה דין דבוק והמילוי אסור אף כשיש שישים].²⁴

ביאורים והערות

איירי כשאין שישים בתבשיל ונעשה נבילה, ואילו הט"ז איירי כשיש שישים בתבשיל.

23. ועיין בש"ך שנתקשה דאם אכן מיירי בדבוק מאי קמ"ל הרמ"א דבעינן שישים כנגד העוף. וכתב הפמ"ג [ש"ד ס"ק כד] די"ל שיש בזה חידוש דהנה בדין דבוק נאמרו בפוסקים שני טעמים: א] שמא חתיכת הבשר הזו שהאיסור דבוק בה היתה פעם אחת מחוץ לרוטב כשהיא רותחת, ואז נאסרה החתיכה משום שלא היתה מצורפת לשאר התבשיל. ב] החתיכה הדבוקה לאיסור ממהרת לבלוע ונאסרת תחילה, וחל בה דין חנ"נ קודם שיתפשט האיסור לשאר הקדירה. והכא בנידון של עוף ממולא לא שייך לחוש שמא העוף עם הלב או הכבד היו פ"א מחוץ לרוטב בלי המילוי, שהרי המילוי בתוך חלל העוף, ורק הטעם השני של דין דבוק שייך כאן. וציין הפמ"ג שהרמ"א בכמה מקומות [תורת חטאת כה, א לחב, ושו"ת הרמ"א סי' צה ס"ק י] נקט את הטעם הראשון, וציין לסי' צב [מ"ז ס"ק יב] שביאר דברי הט"ז שבאיסור תורה חיישינן בו לטעם הראשון, שמא היה לרוגע אחד חוץ לרוטב, אך באיסור דרבנן לא חיישינן לכך וקיים רק הטעם השני, וכתב שם הפמ"ג דלב דבוק הוי איסור דרבנן דהוי דם שבישלו.

24. ומה שהובא לעיל בסמוך בשם המהרש"ל דהמילוי אינו מצטרף לשישים ולא כתב שהמילוי עצמו נעשה נבילה, הוא באופן שהמילוי אינו דבוק בלב או בכבד, וכגון במילוי המונח בין עור לבשר ולא הונח בחלל העוף.

שאלות לחזרה על החומר הנלמד בחודש סיון תשפ"ב
יו"ד הלכות מליחה סימן עג
מיוסדות על טור וב"י, שו"ע ט"ז וש"ך, נקוה"כ רעק"א ופתחי תשובה

סימן עג סעיף א

- א. (1) במאי מייירי האיבעיא בגמ' 'כבדא מה אתון ביה', קודם מליחה או אחר מליחה?
(2) איך נפסק בשו"ע לבשל לכתחילה הכבד ע"י מליחה?
- ב. (1) אלו ג' תנאים הוזכרו בשו"ע וברמ"א שאם עשה אחד מהם לפני הצליה מהני לבשל הכבד אחר הצליה?
(2) ואיזה תנאי הוזכר דאפשר לעשותו אחר הצליה שע"ז מהני לבשלו אח"כ?
(3) והאם אכן דבר זה מהני?
- ג. (1) האם קריעת שתי וערב לפני הצליה היא מדינא או מחומרא?
(2) והאם מהני לנקב הרבה פעמים בסכין, לכתחילה ובדיעבד?
(3) והאם גם בכבד של עוף צריכים לכל התנאים שהוזכרו בכבד של בהמה?
- ד. (1) כמה צריך לצלות הכבד שיהא מותר לבשלו אח"כ?
(2) אחר הצליה האם צריך להדיחו קודם הבישול, לכתחילה ובדיעבד, ומה הטעם?
- ה. (1) האם מותר לצלות הכבד בתוך תנור אפיה בשעה שבוער?
(2) והאם מותר לצלות הכבד על הנייר?
- ו. (1) מה הדין בדיעבד אם נתבשל הכבד בלא הדחה ביחד עם בשר?
(2) אלו דעות הובאו בשו"ע בדיעבד אם נתבשל הכבד בלא הדחה לבדו, ומהן טעמיהן?
(3) כאיזה דעה פסק הרמ"א שכן נוהגין, ומה הטעם?
(4) ומה הדין בדיעבד כשהורה המורה להתיר אחר שנמלחה - עם קריעת שתי וערב או בלי קריעת שתי וערב?
(5) ומה דעת המהרש"ל בזה?

סעיף ב

- ז. (1) אם חלטו בחומץ או ברותחין, האם מותר לבשלו לכתחילה?
(2) ומה הדין בדיעבד, כשבישלו לבדו או עם בשר, ומה הטעם?

סעיף ג

- ח. (1) באר דעת המחבר ודעת הרמ"א האם צריך חתיכה לצלי?
(2) מה טעם המצריכים חתיכה?
(3) ומה הדין לדידהו אם לא קרעו קודם צליה?

סעיף ד

- ט. (1) כשצולה כבד עם בשר בתנור שפיו למעלה, היכן צריך שיהיה הכבד והיכן הבשר?
(2) ומה הדין בדיעבד כשהיה הפוך, ומה הטעם?
(3) והאם מותר לצלות כבד עם בשר ביחד על גבי שפוד שאצל האש, ומה הטעם?
- י. מה הדין לצלות באותו תנור, כבד שכבר נמלחה עם בשר שלא נמלח, ומה הטעם;
(1) כשהכבד מעל הבשר?
(2) כשהכבד מתחת לבשר?
- יא. ומה הדין לצלות באותו תנור כבד ובשר כששניהם נמלחו כבר?
- יב. האם אמרינן כבולעו כך פולטו;
(1) בדם שבסמפונות?
(2) בכבד?

- (3) בלב?
 (4) ומה הנפק"מ בין כבד ללב?

סעיף ה

- יג. (1) כשמולח כבד ובשר יחד, לכתחילה היכן צריך שיהיה הכבד, מעל הבשר או מתחתיו? ומה הדין בדיעבד אם היה הפוך?
 (2) האם מותר למלוח כבד עם בשר שכבר נמלח והודח, לכתחילה ובדיעבד, כשהכבד למעלה או למטה?
 יד. כתב הרמ"א: ונהגו שלא למלוח כבד כלל אפילו לבדה ואין לשנות.
 (1) מה הטעמים למנהג זה?
 (2) מתי יש כן למלוח קצת?
 טו. (1) מה הדין אם מלח כבד, לבדו או עם בשר עוף או עם בשר בהמה, תחת הבשר או על גבה?
 (2) כבד שנמלח עם בני מעיים, מה דינם?
 טז. (1) כבד שנצלה ורוצה לאכלה כך צלוייה, האם צריך להדיחה, ומה הדין אם לא הדיחה?
 (2) ומה הדין אם לא הדיחה כלל אפי' קודם צליה ובישלה כך, ומה הטעם?
 יז. (1) כבד שנשרה במים מעת לעת, מותרת או אסורה?
 (2) ומה הדין אם לא הדיח הכבד מתחילה ואין ששים במים נגד הדם בעין שעליו?
 (3) ומה הדין אם הודח מתחילה או שיש ששים כנגדו במים?
 (4) ומה דין הכלי שבו נכבש?

סעיף ו

- יח. (1) נמצא כבד בעוף צלוי, מה דין העוף?
 (2) ומה הדין אם הוא מבושל?
 (3) ומה הדין אם הכבד שלימה ודבוקה בעוף, או שחתיכת כבד דבוק בחתיכת עוף?
 (4) ומה דין הכבד עצמה, ומה הטעם?
 יט. (1) מאיזה צדדים דן השבות יעקב [הובא בפ"ת] להתיר כשבישלו הרבה קדירות בשר ומצאו תרנגולת אחת שהלב והכבד מחוברים בתוכה?
 (2) ומה מכריע הפ"ת לדינא?
 כ. (1) עוף שמלאוהו בביצים ונמצא בו לב או כבד, מה דינו?
 (2) האם המילוי מצטרף לששים עם העוף - כשהלב או הכבד דבוק בתוכה או כשאינו דבוק?
 (3) כשיש ששים נגד הלב או הכבד, האם גם המילוי מותר?
 (4) ומה הדין אם העוף ממולא בבשר בלי ביצים?
 (5) ומה הדין אם העוף ממולא בבשר עם ביצים?

סימן עו סעיף א

- כא. (1) האם צריך מליחה או הדחה לצלי, ומה הטעם?
 (2) מה ביאר הרא"ש בדין זה - אם נצלה יפה או לא נצלה יפה, מה טעם שאין צריך מליחה?
 (3) באר ג' תירוצים שנאמרו בדברי הרא"ש דכשלא נצלה יפה מותר גם הדם שנשאר בתוכו?
 כב. אם נטף דם אחר - אפי' צונן - על הצלי;
 (1) האם אמרינן שהאש שואבו, ומה הטעם?
 (2) וכמה אוסר?

סעיף ב

- כג. (1) האם מותר למלוח לצלי ולאכלו אח"כ בלא הדחה בין המליחה לצליה, ומה הטעם?
 (2) אלו שיטות הביא הרמ"א אם צריך הדחה או מליחה קודם הצליה?
 (3) ומה המנהג לעשות - להרמ"א?

- כד. (1) מה פסק הרמ"א אם לא הדיחו ולא מלחו כלל, או מלחו בלא הדחה תחילה ונצלה כן, כששהה במליחתו בלא הדחה או כשלא שהה?
 (2) ומה פסק בתורת חטאת?
 (3) ואיך יש לפסוק?
- כה. (1) כמה צריך לצלותו אם רוצה לאכלו צלי או אם רוצה לבשלו אח"כ, ומה הטעם?
 (2) בשר צלי, האם צריך הדחה אחר צלייתו, לכתחילה ובדיעבד?
 (3) ואם נצלה בלא מליחה, האם צריך להדיחו אח"כ ג' פעמים או פעם אחת?

סעיף ג

- כו. (1) אם לא נקב הורידים בשעת שחיטה, האם מותר לאכלו צלי?
 (2) ומה הדין אם רוצה לאכול ממנו בשר חי?
 (3) ואם נקר הבשר מחוטי דם?

סעיף ד

- כז. (1) האם מותר לחתוך בסכין צלי שאצל האש שלא נמלח כל זמן שלא נצלה כל צרכו, ומה הטעם?
 (2) מה דין השפוד שצלו בו בשר בלא מליחה, ומה הטעם?
 כח. האם מותר להשהות הצלי על השפוד, לכתחילה ובדיעבד;
 (1) בעודו עדיין על האש לאחר שפסק כבר מלזוב דם?
 (2) אחר שהוסר מהאש לאחר שפסק כבר מלזוב דם?
 (3) אחר שהוסר מהאש בעוד שהבשר זב דם?
 (4) ומה הטעם בכלם?

סעיף ה

- כט. (1) צלי שלא נמלח וחתכו על גבי ככר, ויש בככר מראה אודם, האם מותר לאכלו?
 (2) ומה הדין אם המוהל עב?

סעיף ו

- ל. (1) כשצולין בשר שלא נמלח, מתי ובאיזה אופנים מותר להניח תחתיו כלי לקבל השמנונית הנוטף ממנו, כשהוא ראוי לאכילה או לא, על ידי גרגרי מלח - מעט או הרבה?
 (2) ומה הדין בבשר ששהה ג' ימים בלא מליחה, האם מותר לקבל השומן ממנו, לכתחילה ובדיעבד?

שאלות הנוגעות למעשה בחומר הנלמד בחודש סיון תשפ"ב יו"ד הלכות מליחה סימנים עג

שאלה א. רוצה לצלות את הכבד.

(1) האם צריך לחותכו תחלה (2) האם יש חילוק אם מתכונן לאוכלו צלוי, או מבושל. (3) והאם יש חילוק בין אם רוצה לטחון את זה אח"כ עם מאכלים אחרים, או לטחון אותו לבד. (4) והאם יש חילוק אם אח"כ רוצה לבשלו (5) והאם יש חילוק בזה בין אם מבשלו אח"כ או לא (6) והאם צריך דוקא חיתוך או גם נקבים מועילים. לכתחילה ובדיעבד (7) בכבד של בהמה שחוצכים לפני הצליה לפרוסות האם צריך חיתוך (8) ובכבד של עוף שמסירים קודם את המרה ורוצה אחרי הצליה לבשלו, האם לכתחילה צריך גם לחתוך שתי וערב [ע"ג ס"א, ט"ז סק"ה, רע"א, חכמ"א ל"א ס"ו, משנ"ז סק"א, ש"ך סק"ד].

שאלה ב. אין לו אפשרות לצלות כבד.

(1) האם יכול לבשלו כמות שהוא בסיר ללא מאכלים ומים. (2) ואם הכניסו את הכבד בתוך סיר להדיחו לא הבחין שהאש דולקת מה דין הכבד, המים, והסיר. (3) אם בכל המאכלים שבסיר יש ס' כנגד הכבד מה דין המאכלים והכבד. (4) ומה דין הצלחת שאכלו בה את הכבד (5) והאם יש חילוק איך העבירו את הכבד לצלחת והאם העבירו את זה אם מרק או בלי. (6) והאם יש חילוק אם לפני שבישלו את הכבד לבד בסיר מלחו אותה או לא מלחו אותה. (7) והאם יש חילוק אם מיד שהכניס את הכבד לסיר הבחין בכך וכיבה את הגז. (8) ומה הדין אם בשעת הצליה עצמה גלש מים מסיר שע"י ע"ג הכבד [ס"ו, ש"ך סק"ט וסק"ט, יד יהודה ארוך סק"ה, קנ"ר סק"ז].

שאלה ג. גילה שבהשעה שפתח את העופות להכשרה נפל הכבד לתוך הדלי של שריית המים ושהה בו מעל"ע.

(1) מה דין הכבד (2) ומה הדין אם כשפתח את העופות נפל הכבד לתוך הכיור שהיה בו הצטברות של ציר ודם מהמליחה ושהה בו כעשרים דקות. (3) ומה הדין אם מלחו אותו בטעות ביחד עם הבשר ואח"כ נפל לתוך הכיור שיש בו ציר של המליחה [פרי"ט סק"ט, שפ"ד סימן ע"ד סק"ד, משנ"ז סק"א, חכמ"א כלל ל"ד ס"ו].
&D. מי שאסור לו לאכול מלוחים.

(1) האם יתנהג עם אכילת בשר. (2) ואם ממחר או שבדרך ואין לו מספיק מקום לצלות כל דבר בנפרד, האם יכול לתלות הכל ביחד. (3) ומה יניח ע"ג מה, והאם יש חילוק אם הבשר או הכבד כבר נמלח. (4) ואם רוצה לעשות מאכל צלוי מהבשר והכבד ביחד, האם יכול לעשות כן אחרי שכבר הכשיר את הבשר, והכבד עדיין לא נצלה כלל [ס"ד-ס"ה, סימן ע"ז ס"א, ט"ז סק"ו, ש"ך סק"ד, נקו"כ].

שאלה ה. לפני צלית הכבד.

(1) האם, צריך, יכול, ראוי, למלוח אותו, קצת, הרבה, (2) ומה הדין אם התערבב לו הכבד עם הבשר בטעות מלח אותם ביחד ושהה זמן מסויים מהמליחה עד הצליה. (3) ומה הדין אם שכחו להוציא את הכבד מתוך העוף וכך נמלחו, (4) והאם יש חילוק בכל זה אם הדיחו את הכבד לפני שמלחו אותו או לו מלחו אותו. (5) ואם לא הדיחו תחלה האם יועיל שידיחו אחרי המליחה לפני הצליה [ס"ה, ש"ך סק"ט, שפ"ד סק"ד, יד יהודה ארוך סק"ג].

שאלה ו. לפני הצליה האם צריך, ראוי, למלוח את הכבד, הרבה, קצת,

(1) ומה הדין אם התעכב קצת, או הרבה זמן עד שצלה אח"כ את הכבד. (2) ומה הדין אם לא הדיחו לפני המליחה מהדם. (3) ובשעת הצליה כשהופך את הכבד למולחו בצד השני, אם מה יהפכו. (4) אם הפכו ע"י שתחב בו סכו"ם וכדו' מה דינם. (5) ומה דין מאכלים שתחב בהם אח"כ את אותו סכו"ם שהפך איתם את הכבד. (6) ואם תחבו אח"כ את הסכו"ם לתוך פיצה חלבית וכדו' מה דינו. (7) והאם יכול על אותם ברזלים שצולים את הכבד לעשות אח"כ מנגל של צליית בשר וכדו'. (8) ומה הדין בדיעבד אם צלה ע"ז בשר. (9) ואם באמצע הצליה הוריד את רשת הצליה עם כבד מהאש כדי לסדר אותו מה דין הכבד, או שיש לו ע"ג הרשת כמות של כבדים ומזיז באמצע הצליה. (10) וכשרוצה לצלות שוה עם הרשת האם יכול. (11) ואם אחרי שצלו את הכבד, או בשר, נודע שהבשר היה טריפה, מה

דין הסכום שתחבו בו בשעת הצליה. 12) ומה הדין אם באמצע הצליה נגעו הכבדים בסיר שמתבשל סמוך אליו, מה דין הסיר, והמאכלים [ס"ה, יד יהודה סימן ס"ט ארוך סק"ג, סימן ע"ו ס"ד, ש"ך סק"ג, יד יהודה ק"ר סק"ו, חו"ד צ"אוריס סק"ג].

תשובות לשאלות הנוגעות למעשה בחומר הנלמד בחודש סיון תשפ"ב יו"ד הלכות מליחה סימנים עג

תשובה לשאלה א. לכתחילה לדעת המחבר תמיד צריך לפני הצליה לחתוך את הכבד שתי וערב, אלא שאם רוצה לאוכלו רק צלוי כל החשש הוא רק משום דם שבסימפונות ולזה מספיק קריעה או שתי או ערב, אבל אם רוצה אח"כ לבשלו, חוששים שאח"כ בבישול יפרוש בתוך הכבד דם ממקום למקום ויאסר, ולכן צריך קריעת שתי וערב.

אבל לדעת הרמ"א אם רוצה אח"כ לאוכלו צלוי אינו צריך חתיכה כלל, ורק אם רוצה לבשלו אח"כ צריך להסיר הסימפונות, ולדעת הט"ז [סק"ה] לדעת הרמ"א גם אם מבשלה אח"כ אינו צריך חיתוך. ובחכמ"א [כלל ל"א ס"ז] כתב שאנו נוהגים כהרמ"א וכשאוכלים צלוי אין עושים חיתוך כלל.

אם אחרי הצלי טחן את הכבד ולא בישלו, ודאי שעצם הטחינה מועילה גם לדעת המחבר כי הרי זה כקריעה אחרי הצליה שמועיל, אלא שיש לעיין אם טחן אותו ביחד עם מאכלים אחרים, האם לדעת המחבר צריך לחשוש שהמעט דם שבסימפונות מתערב במאכל ואינו נוזל החוצה, וצריך ס' כנגדו.

וכן אם אחרי הצליה טחן אותו ובישלו אותו עם מאכלים אחרים, לדעת המחבר שחושש משום הדם שנשאר ויפרוש בשעת הבישול לא יועיל לו הטחינה שאחרי הצליה,

אבל לדעת הרמ"א מבואר שמועיל, וברע"א נשאר עליו בצ"ע שאם ללא בישול מותר בהכרח שאין אנו חוששים לדם שבסימפונות מפני משגם הוא יוצא ע"י הצליה, א"כ הקריעה לבישול הוא משום דם של עצמו וא"כ מה מועיל לו הסרת הסימפונות אחרי הצליה.

ולא רק קריעה לפני הצליה מועיל אלא גם עשיית הרבה נקבים, [כמנז"ל זרמ"א ס"א] אלא שבש"ך [סק"ג] מבואר שרק אם קורע לצליה גם נקבים מועיל, אבל לבישול שצריך קריעה מדינא, רק בדיעבד מועיל נקיבה.

ומ"מ לדין אין בזה כ"כ נפק"מ, כי כבד של בהמה מחמת עוביו קשה לצלות אותו בדרגה ומצב שבחוץ עדיין לא ישרף והחלק הפנימי יצלה, ולכן המנהג [כמנז"ל זק"ור ש"ע] שחותכים אותו לפני הצליה לפרוסות והרי זה כנחתך, ובכבד של עוף שמסירים ממנו את המרה [אם לא מקפידים היטב להדיא שהכבד יישאר שלם, מנ"י צמפעלים {שמעתי}] נחתך קצת מהכבד ודינו כניקב. [כמנז"ל זרמ"א].

ועדיף מניקב, שניקב לדעת הש"ך אם רוצים אח"כ לבשל מועיל רק בדיעבד, אבל ניטל המרה והקונקות מועיל אפילו לכתחילה לבשל, [כמנז"ל זש"ך סק"ד] ולכן אפילו לבשלו על סמך זה אח"כ אפשר [כמנז"ל זמש"ז סק"א].

תשובה לשאלה ב. לכתחילה ודאי לא מבשלים את הכבד אפילו לבד שמא יבוא לבשלו עם בשר, וכן כי הסיר נאסר, אבל בדיעבד, אם בטעות הכניסו כבד שלא צלוי לתוך סיר רותח שעומד על האש, לדעת המחבר הכבד מותר, אבל הסיר נאסר, ואם היה בו מים או שכבר היה בו מאכלים אחרים אין בהם ס' כנגד הכבד הכל נאסר, כי רק הכבד כשהוא פולט אינו בולע אבל שאר המאכלים שבסיר נבלע בהם מהדם שעל הכבד. ואם יש בהם ס' כנגד הכבד הכל מותר [כמנז"ל זש"ך].

ואפילו אם לא היה ס' במה שבסיר כנגד הכבד וכל המאכלים נאסרים, מ"מ הכבד עצמו נשאר בהתירו ואינו חוזר ליאסר מחמת המאכלים [כמנז"ל זש"ך סק"ט דלא כהמהרש"ל שאוסר הכבד].

אבל לדעת הרמ"א המנהג לאסור, כי חוששים שהגיע לדרגת שליקה שכבר חוזר ובוֹלע, ולכן גם בדיעבד אם בישל את הכבד בסיר לבד בלי מים, כלומר הכניס כבדים בסיר כדי להדיחם ובטעות הדליקו את הגז, הכבד ג"כ נאסר, ולדעת המהרש"ל [הנ"ל סק"ע] בכה"ג בדיעבד הכבד מותר ורק הסיר נאסר.

ואפילו לדעת הרמ"א שהכל נאסר גם הכבד, מ"מ אם כבר אכלו את הכבד, הצלחת שבו אכלו את הכבד לא נאסרת [כמנז"ל זש"ך סק"מ].

אבל ביד יהודה [ארון סק"ה] כתב שבתו"ח מוכח שרק אם לפני שבישלו אותה מלחו אותה אז מצרפים דעת ר"ת שמליחה מועילה לכבד, לענין להתיר את הצלחת, אבל אם לא נמלחה כלל, ובישלו אותה כך כמות שהיא גם הצלחת שאכלו בה נאסרת.

ובפמ"ג חילק, שאם העביר את הכבד מהסיר ע"י עירוי גם הצלחת אסורה, אבל אם לא העבירו ע"י עירוי, וכל הסיבה לאסור מחמת שהכבד הוא גוש, בזה לא מחמירים לאסור את הצלחת.

ובחור"ד כתב, שאפילו שהכבד נתבשל עם רוטב ועירו אותו וותח, הדם שבכבד נחשב לבלוע שאינו יוצא בלא רוטב, ולכן אם היה עירוי ישיר שלא נפסק הקילוח מהסיר, הרוטב שעמו מפליט את הדם מהכבד ומבליעו בצלחת, אבל אם נפסק הקילוח, אין בכוחו של הרוטב ליחשב לרוטב לענין להפליט מהכבד את הדם ולהבליעו בצלחת.

ואפילו שכל הטעם שאסור זה בגלל שחוששים שמגיע לדרגת שליטה, מ"מ אם מיד אחרי שנפל הכבד לתוך הסיר נזכר והוציא אותו נאסר [כמנז"א ז"ל יהודה ק"ר סק"ג].

אבל אם כשהתחיל לצלות את הכבד נשפך עליו מים או גלש מסיר שע"י אינו נחשב למבושל מחמת כן, [כ"כ נזכ"מ סק"ז].

תשובה לשאלה ג. מאחר ובעצם כבד שמתבשל לעצמו מותר, וגם לדעת הרמ"א כל הסיבה לאסור הוא מפני שכשמגיע למצב שליטה כבר חוזר לבלוע ואין אנו בקיאים ממתי נחשב לשלוק, לכן אם מצא שכשפתח את העופות להכשירם נפל הכבד לתוך תוך הדלי של המי שרית בשר, ושהה בו מעל"ע, דעת הפר"ח [סק"ט] שאם הכבד היה שרוי מעל"ע בתוך מים לא אמרינן בזה כבוש כמבושל.

אבל לדעת השפ"ד [סימן ס"ט סק"ס] כבוש הוא חמור ממבושל לענין זה ונחשב כשלוק, ולכן הכבד אסור. [ונשפ"ד סימן ע"ג סק"ד] כתב שהיה ספיקא דדינא אם כשנכבש הרי זה כשלוק שחוזר ובוטל. ובחכמ"א [כלל ל"ד ס"ג] מביא ב' דיעות ונראה דעתו להתיר.

אבל אם מלחו בטעות את הכבד ביחד עם הבשר, ורק אז נפל לתוך הציר שהצטבר מחמת המליחה, מאחר ומליחת הכבד אינה מוציאה את דמו, נמצא שאח"כ ע"י הצליה יפלוט דמו, ואז יפלוט גם מה שבלע בנפילה לתוך הציר [כ"כ החכמ"א כלל ל"ד ס"ג].

אבל במשב"ז [סק"א] כתב שהעיקר להלכה הוא שמליחה מועילה גם לכבד וא"כ אם הכבד נמלח, והודח, מדינא אנו נוקטים שכבר נסתמו נקבי פליטתו, ולא יועיל אח"כ הצליה להפליט את מה שבלע כשנפל לתוך הציר.

תשובה לשאלה ד. ממהר, או בדרך, ואין לו מלח, ושחט עוף וכדו' ואין לו זמן, או שאסור לו לאכול דברים מלוחים, יכול לכתחילה במקום למלוח את הבשר לצלות אותו, ואפילו ביחד עם הכבד, אלא שלכתחילה צריך שיניח את המטה והבשר למעלה, אבל בדיעבד אם הניח הפוך כשר, [כמנז"א ז"ל ס"א],

ואם מלח לפני כן את הכבד, ואת הבשר לא מלח, לדעת הרמ"א [סק"ד] בכה"ג כבר נתמעט דם הכבד ומותר אפילו להניח את הכבד על הבשר, וכן דעת הש"ך [סק"ד] אבל לדעת הט"ז [סק"ו] גם אם כבר מלחו תחלה את הכבד לכתחילה צריך להניחו תחת הבשר.

ואם כבר הכשירו כראוי את הבשר, וגם הכבד נמלח, ורוצה עכשיו לצלות הכל ביחד, בנקה"כ נסתפק האם מותר לצלותם ביחד, ונוטה להתיר, ולכן כשרוצה לעשות מאכל ע"י לצלות הכל ביחד, ולא לצלות קודם לבד את הכבד, יכול למולחו תחלה ואח"כ יכניסו ויערבו עם הבשר ויצלה אותו ביחד עם הבשר.

תשובה לשאלה ה. לכתחילה מבואר ברמ"א [ס"ה] שנוהגים שלא למלוח את הכבד בכלל, ולדעת המחבר לכתחילה אין מולחים אותו כשהוא ע"ג הבשר אלא כשהוא תחתיו, אבל בדיעבד אם אחרי מליחת הבשר גילה שגם הכבד היה מעורב עמו ונמלח עמו בין אם היה מעליו או תחתיו הכל מותר. [כמנז"א ז"ל סק"ט].

אבל אם אחרי המליחה גילה ששכחו להוציא את הכבד, והכבד היה מונח ודבוק בתוכו ונמלח עמו כתב ברמ"א שנהגו לקלוף מעט סביב הכבד.

ואם הכבד נמלח עמו, או לבד, ולא הדיחו אותו תחלה האם נאסר גם לצלי [כנש"ן] או לא נחלקו בזה לדעת השפ"ד [סק"ט] דינו כבשר שלא מועיל לו מליחה, אבל ביד יהודה [ארון סק"ג] כתב שמאחר ובכבד יש ריבוי דם כשיפלוט מחמת הצליה דמו בכוחו לפלוט גם מהדם שנבלע בו ע"י המלח ממה שהיה מונח על גביו.

ומ"מ לכתחילה ודאי לדעת הרמ"א [ע"ו ס"ז] שצריך להדיח קצת את הכבד לפני הצליה ובפרט שגם צריך קצת למלוחו סמוך לצליה, ולדעת הרמ"א חוששים שהמלח יבלע מהדם שעליו ויבלע בו ויאסר. ואם באמת מלח תחלה וגם התעכב והמתין מעט זמן עד שצלה אותו לדעת הרמ"א יאסר. אבל לדעת המחבר אינו צריך לא הדחה ולא מליחה, ומ"מ גם אם מלחו ללא הדחה תחלה וחיכה זמן, ורק אח"כ מלחו, יכול גם אח"כ להדיחו היטב מהמלח שע"ג ומותר כי ללא הדחה לדבריו כל החיסרון הוא רק מחמת שהמלח לא יהיה לו כח להפליט, ולא מפני שיבליע את הדם בפנים [כמבואר במחבר וצ"ח סק"ז ומ"מ א"ס לא הדיחו ולא מולחו וללאו כן לכו"ע מומר [כמבואר ברמ"א]].

תשובה לשאלה ו. ברמ"א [ס"ה] מבואר שהמנהג למלוח קצת את הכבד כשהיא תחובה בשפוד, ומונחת על האש לצלותה, אבל לפני כן לא כי חיישינן שיעבור השיעור זמן של מליחה ויתמלא המלח מדם [כמבואר ברמ"א סימן ע"ו ס"ז].

ואם מלחו ולא הדיחו תחלה, והתעכב ממתי שמלחו עד שהניחו על האש, וכבר עבר שיעור זמן מליחה נאסר, [כמבואר ברמ"א ע"ס] אבל אם לא מלחו כלל לפני הצליה אינו מעכב,

ואם מלחו תחלה צריך לפני המליחה להדיחו מהמלח שעליו, ואם מלחו בלי הדחה תחלה לדעת הב"ח נאסר, אבל ביד יהודה [סימן ס"ט א"ח] כתב שבשיעור מליחה מועטת של לצלי אין כח המלח לבלוע הדם וליבלע בתוכו, ולכן אם מלח רק בשיעור צלי וללא הדחה תחלה לא נאסר,

וכשהופך את הכבד בשעת הצליה כדי למולחו גם בצד השני, לדעת המחבר [סימן ע"ו ס"ד] הסכו"ם נאסר אפילו בדיעבד לשימושים אחרים כי נבלע בו דם, אבל לדעת הרמ"א בדיעבד הסכו"ם שהפכו איתו את הכבד מותר. כשרוצה למהר את הצליה ע"י שיתחוך את הכבד בעודו נצלה, לדעת המחבר המנהג להתיר, ולדעת הרמ"א לכתחילה נמנעים מלעשות כן,

וכן יש מי שאוסר את השפוד שצלו עליו כבד, ולדבריו אם עושה מנגל וכדו' על הספירלה שמיועדת לצליית הכבד ומ"מ מבואר בש"ך [סק"ז] שגם אם צלה באותו שפוד אח"כ סתם בשר שכבר הוכשר תחלה, הבשר לא נאסר כי כל זמן שהוא אצל האש פולט כל מה שהוא בולע.

ולדעת הב"ח אם באמצע הצילה לפני שכבר נצלה חצי שיעורו הורידו את הרשת של הצליה ביחד עם הכבד מהאש כדי לסדר אותו וכדו', באותו שעה האש אינו שואב את הדם, והדם נבלע בתוך השפוד וחוזר ונבלע בכבד ונאסר. אבל לדעת הט"ז גם בכה"ג הכבד מותר.

וכן לדעת הט"ז כשצולים הרבה כבדים בבת אחת, והופכים כמה פעמים באמצע הצליה את הברזל עם כל מה שיש בו לדעת הט"ז כן המנהג, אבל לדעת הב"ח כל שלא נצלה חצי צליה נאסר גם בדיעבד.

ולדעת הרמ"א לכתחילה לפני שרוצים לצלות שוב צריך ללבן את השפוד, וכן אם הפכו או חתכו באמצע הצליה עם סכין וכדו' צריך ללבנו.

וביד יהודה [ק"ז] כתב שהמנהג הוא שאין מלבנים השפוד לפני צליה שנית ואפילו אם בצליה השניה צולה סתם בשר.

ובדיעבד מבואר גם ברמ"א שאין אוסרים, ולכן בין אם כבר צלו בשר אחר אפילו בשר שכבר הוכשר והשתמשו לצלות עם הברזל של הצליה, בין אם תחבו לתוך מאכלים אחרים אפילו רותחים, אח"כ את אותו סכו"ם שתחבו בו תחלה לתוך הכבד באמצע הצליה, ובין אם אחרי שגמרו לצלות את הכבד השאירו אותו ע"ג מקום הצליה עד שהתקרר הכל מותר.

ומה שמתירים את השפוד זה רק במקום שיש בו רק איסור דם שמישרק שריק, אבל אם צלו בשר או כבד ועשו מנגל וכדו' ואח"כ נודע שהבשר היה טריפה, וצלו אח"כ עוד בשר על אותם ברזלים הבשר נאסר, וכן אם תחבו סכו"ם בתוך הכבד בשעת הצליה, ואח"כ בטעות הכניסו אותו לתוך סיר חלבי וכדו' המאכל נאסר כי ביחס לבשר שבמזלג יש בו כן בליעה ואפילו בדיעבד כי לא מישרק שריק [כמבואר בט"ז].

וכן אם באמצע הצליה נגע הכבד בסיר עם מאכל שעומד צמוד אליו, בחו"ד [ציאוריס סק"ז] כתב בשם הפמ"ג שהסיר נאסר שנבלע בו דם והמאכל מותר אבל לדעת החו"ד הרי זה כמאכל שנתבשל עם דם וגם המאכל נאסר.